کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان

۵۰ روش ساده برای علاقه مند کردن فرزند به تاریخ و جغرافی

آن استریبلینگ

مترجم: سارا رئیسی

۵۰ فعالیت ساده برای والدین و فرزندان که به بچه‌ها کمک می‌کند تا ابد به تاریخ و جغرافی علاقه‌مند شوند. هر فعالیت دستور ساده‌ای دارد، لوازم مورد نیاز را ذکر می‌کند و منابعی را به شما معرفی می‌کند که فرزندتان را در مسیر یادگیری راهنمایی کنید.

به نام خدا

کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان

۵۰ روش ساده
برای علاقه‌مند کردن فرزند به
تاریخ و جغرافی

آن استریبلینگ

مترجم: سارا رئیسی طوسی

استریبلینگ، آن Stribling, Anne
۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن فرزند به تاریخ و جغرافی؛ آن استریبلینگ؛ مترجم: سارا رئیسی طوسی.ــ تهران: صابرین، کتابهای دانه، ۱۳۸۱.
۱۶۸ ص.ــ (کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان)
ISBN 964 - 6181 - 42 - 2
فهرستنویسی براساس اطلاعات فیپا.
عنوان اصلی: 50 simple things you can do to raise a child who loves History & Geography
کتابنامه.
چاپ سوم: ۱۳۸۵.
۱. آموزش ابتدایی ــ مشارکت والدین. ۲. تاریخ ــ راهنمای آموزشی (ابتدایی). ۳. جغرافیا ــ راهنمای آموزشی (ابتدایی). ۴. کودکان ــ کتاب و مواد خواندنی.
۵. خواندن ــ علاقه. الف. رئیسی طوسی، سارا، ۱۳۵۰ ــ ، مترجم. ب. عنوان.
LB ۱۰۴۸/۵/ ۹ پ ۵ الف ۶۴۹/۶۸
۱۳۸۱
کتابخانه ملی ایران ۱۲۲۷۵ ـ ۸۱م

کتابهای دانه

موسسه انتشارات صابرین ۸۸۷۴۶۹۵۵

۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن فرزند به

تاریخ و جغرافی

آن استریبلینگ

مترجم	سارا رئیسی طوسی
ویراستار	مهناز سلیمانی
طرح جلد	کاظم طلایی
تعداد	۲۰۰۰
چاپ سوم	۱۳۸۵
حروفچینی و صفحه‌آرایی	هما (امیدسیدکاظمی)
لیتوگرافی	سیب
چاپ جلد	اکسیر
چاپ متن و صحافی	پژمان

شابک: ۲ ـ ۴۲ ـ ۶۱۸۱ ـ ۹۶۴
ISBN: 964 - 6181 - 42 - 2

قیمت ۱۷۰۰ تومان

فهرست

سخن ناشر

امروزه در جامعه‌ی ما والدین نقش ویژه‌ای در آموزش فرزندان خود به‌عهده گرفته‌اند. این امر از یک‌سو به‌احساس مسئولیت و نگرانی آنها نسبت به‌آینده‌ی عزیزانشان مربوط می‌شود، و از سوی دیگر ناشی از سهمی است که نظام آموزشی کشور و مدارس به عهده‌ی آنها گذاشته‌اند.

به هرحال، اغلب پدران و مادران در برابر این مسئولیت خطیر از اطلاعات و دانش کافی برخوردار نیستند و مشتاق‌اند که بدانند چه باید بکنند.

مجموعه «کلیدهای آموزش کودکان و نوجوانان» که یک جلد از آن‌را در دست دارید، هدفش ارائه‌ی راهکارهای عملی و شیوه‌های مؤثری است که می‌تواند به‌والدین کمک کند تا فرزندانشان را در راه رشد علمی و آموزشی یاری کنند.

در ترجمه‌ی کتاب‌های این مجموعه و در موارد محدودی، مثال‌ها و جایگزین‌هایی که برای خواننده‌ی ایرانی آشناتر و قابل استفاده‌تر باشد، به‌کار گرفته شده است.

نشر صابرین

مقدمه

برای والدین

من در خانواده‌ای بزرگ شدم که در آن هر روز از تاریخ صحبت می‌شد و به همین دلیل به تاریخ علاقه‌مند شدم و نسبت به زندگی در گذشته کنجکاو شدم. پدرم استاد تاریخ بود، هر جا نشانه‌ای می‌دید که برای بزرگداشت حادثه‌ای تاریخی نصب شده بود، کنار جاده می‌ایستاد. گرچه بعضی از جزئیاتی را که درباره‌ی فلان نبردِ بی‌اهمیت برایمان تعریف می‌کرد فراموش می‌کردیم، اما نسبت به‌گذشته علاقه‌مند بار آمدیم.

هنگام ماشین‌سواری، پدرمان ما را اعضای کوچک کلاس تاریخ خود می‌پنداشت و برایمان از حوادث تاریخیِ جالب قصه می‌گفت. دانشجویان دسته‌دسته به کلاس‌های او می‌رفتند و از علاقه‌ی او به مردمان و مکان‌های مختلف تحت تأثیر قرار می‌گرفتند. کلاس درس برای او به منزله‌ی صحنه‌ای بود که می‌توانست قصه‌ی گذشتگان را در آن به نمایش درآورد و جایی بود که آزادانه درباره‌ی گذشته‌ها به تخیل می‌پرداخت.

به خوبی به یاد می‌آورم که در دهه‌ی ۶۰ (میلادی) که در کالج تاریخ می‌خواندم، یک روز، یکی از دوستانم را که مخالف جنگ ویتنام بود همراهم به خانه آوردم. پدرم تا صبح بیدار ماند و به صحبت‌های دوستم در این‌باره گوش کرد تا با توجه به درکی که خود از تاریخ و جغرافیای جنگ ویتنام داشت، به نتیجه‌ای دست یابد. به خاطر دارم که پدرم در نهایت نظر او را درک و قبول کرد.

گاهی اوقات به نظرم می‌رسید که پدرم در قرن نوزدهم زندگی می‌کند. هرگاه با

پدیده‌ی جدیدی روبه‌رو می‌شد، برای درک آن به‌اطلاعاتی که از گذشته داشت تکیه می‌کرد. گاهی اوقات فکر می‌کردیم که واقعاً ارتباط خود را با قرن بیستم از دست داده است. اما هنگامی که از تدریس تاریخ بازنشسته شد، با کمال تعجب دیدیم که عضو شورای شهر شد و همه به‌نوع تفکر و تصمیم‌گیری او که بر نسل آینده‌ی شهر تأثیر داشت، احترام می‌گذاشتند.

وقتی پسرم به‌دنیا آمد قسم خوردم که نه‌تنها قصه حوادث تاریخی را برایش تعریف کنم بلکه او را به‌آدم‌ها و مکان‌های مختلف علاقه‌مند کنم تا با آنها آشنا شود. به‌نظرم رسید که سفر و قصه‌های تاریخی حلقه‌های یک زنجیرند. یکی از نکاتی که می‌توانیم به‌فرزندانمان منتقل کنیم این است که قبل از ما نیز کسانی زندگی کرده‌اند، کسانی که برای مشکلاتشان راه‌حل پیدا کرده‌اند و ما نیز امروز با همان مشکلات سر و کار داریم.

مدرسان هنگام مرور و بازبینی برنامه‌های درسی مدارس به‌این نتیجه رسیدند که در درس تاریخ به‌جای آشنایی با مردمی که سبب وقوع حوادث تاریخی شدند، بیشتر به‌خود حادثه پرداخته می‌شود و درس جغرافی به‌موقعیت و آب و هوای مکان‌های مختلف محدود شده است. این مدرسان به‌کمک دانشمندان علوم اجتماعی، عبارت «مطالعات اجتماعی» را برای مطالعه‌ی تاریخ، جغرافی، دولت و روابط مدنی برگزیدند. برخی از مفاهیمی که به‌طور طبیعی و در ضمن آداب و آیین‌های خانوادگی خود به‌فرزندتان منتقل می‌کنید مشمول همین **مطالعات اجتماعی** می‌شود. مفاهیمی که در کتاب ۵۰ روش ساده برای علاقه‌مند کردن کودک به تاریخ و جغرافی آمده است، شامل روش‌هایی برای آشنایی فرزندتان با دولت و تعاون و فعالیت‌هایی است که به‌طور مستقیم با تاریخ و جغرافی مربوط می‌شود.

چگونگی نگرش ما به این فعالیت‌ها

اگر این فعالیت‌ها را در زندگی روزمرّه خود با فرزندتان بگنجانید بیشترین کارآیی را خواهد داشت. بسیاری از فعالیت‌ها، مانند رفتن به خرید، ماشین‌سواری یا قدم زدن در سطح شهر، صحبت کردن با دوستان یا مادر و پدربزرگ و گوش کردن به موسیقی، در حیطه‌ی کارهایی است که به صورت مرتّب انجام می‌دهید. هدف از توجه به جنبه‌های تاریخی و جغرافیایی زندگی بیشتر از هر چیز درک اهمیت آنها در زندگی ماست.

فعالیت‌ها باید لذت‌بخش و آرامش‌دهنده باشد نه آمرانه و اجباری. علایق و سطح تکامل فرزندتان را در نظر بگیرید. در انجام فعالیت‌های نمایشی که فرزندتان طراحی می‌کند، با او همراه شوید. اگر به موضوع خاصی علاقه نشان می‌دهد، اجازه بدهید او شما را در کمک به خودش راهنمایی کند.

هنگامی که به این فعالیت‌ها مشغول می‌شوید به کودکی خود بیاندیشید: کدام‌یک از فعالیت‌های خانوادگی به یادماندنی‌تر بود؟ کدام‌یک به نوعی با تاریخ یا جغرافی ربط داشت؟ اگر احساس می‌کنید کودکی خودتان از این نظر نقص داشت، این کتاب می‌تواند شما را در دوره‌ی بزرگسالی برای دنبال کردن علاقه‌تان کمک کند.

مشاهده‌ی دنیای اطراف بخش عمده‌ای از آگاهی ما نسبت به تاریخ و جغرافی را تشکیل می‌دهد.

به‌خاطر داشته باشید که یکی از بخش‌های حیاتی پدری کردن یا مادری کردن، پاسخ گفتن به سؤال‌های کودکان است. وقتی چیزی را نمی‌دانید اقرار کنید و از ابزار تحقیقاتی مانند، افراد دیگر، کتابخانه‌ها یا کامپیوتر، برای پیدا کردن پاسخ سؤال، استفاده کنید. بدین ترتیب فرزندتان نیز می‌آموزد که چگونه می‌تواند پاسخ سؤالات خود را به‌دست آورد.

مراحل فعالیت‌هایی که در این کتاب آمده است به‌شرح زیر است:

هدف اصلی: که هدف فعالیت را ذکر می‌کند.

وسایل مورد نیاز: که صورت وسایل مورد نیاز فعالیت را مشخص می‌کند.

مدت زمان: که زمان تقریبی فعالیت را بیان می‌کند. البته زمان آن بسته به میزان علاقه‌ی فرزندتان می‌تواند متغیر باشد.

شروع

این مرحله فعالیتی را طرح می‌کند که به‌وسیله‌ی آن دانش فرزند خود را نسبت به موضوع بیافزایید و او را برای انجام فعالیت اصلی آماده کنید. در این مرحله نوعی «دست‌گرمی» است تا توجهش جلب شود و برای انجام فعالیت انگیزه پیدا کند.

روش کار

این مرحله فعالیت مورد نظر را به‌صورت قدم به‌قدم توصیف می‌کند.

ادامه‌ی کار

این مرحله فعالیت دیگری را طرح می‌کند که می‌توانید با بچه‌هایی که از نظر سطح تکامل بالاتر یا از نظر سنّی بزرگ‌ترند، یا با بچه‌هایی که علاقه‌ی خاصی به‌موضوع نشان می‌دهند، انجام بدهید. این مرحله با در نظر گرفتن سطح‌های مختلف تکاملی بچه‌ها طراحی شده است و مخصوص بچه‌هایی است که آمادگی انجام آن‌را دارند.

گسترش فعالیت

اگر فرزندتان به‌فعالیتی علاقه‌ی خاص نشان می‌دهد، می‌توانید به‌وسیله‌ی روش‌هایی که در این مرحله طرح می‌شود، موضوع را در جهات مختلفی پی‌گیری کنید.

بخش ۱

درباره‌ی من

۱. داستان‌های خانوادگی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندمان کمک می‌کنیم که درباره‌ی تاریخ (گذشته‌ی) خانواده چیزهایی بیاموزد.
فرزند شما با این فعالیت مفهوم قصه را درک می‌کند و می‌فهمد که هر داستانی آغاز، بخش میانی و پایانی دارد. توانایی گوش کردن و تعریف کردنِ داستان باعث رشد مهارت‌های شفاهی او و در استفاده از زبان می‌شود. دایره‌ی لغات فرزندتان هنگام گوش کردن به قصه‌ی دیگران یا تعریف کردن قصه‌ی خود برای آنها، گسترش می‌یابد و در عین حال نیز نسبت به تاریخ خانواده‌ی خود آگاهی پیدا می‌کند.
وسایل مورد نیاز:
- قدرت تخیّل و حافظه
- ضبط صوت
- چند عروسک یا حیوان اسباب‌بازی

مدت زمان: ۳۰ـ۱۵ دقیقه.

شروع

درباره‌ی داستان‌هایی که شنیده‌اید با فرزندتان صحبت کنید. به‌او بگویید که بسیاری از داستان‌ها نوشته نشده‌اند بلکه مادرها و پدرها آنها را نسل به‌نسل برای فرزندان خود تعریف کرده‌اند.

روش کار

- برای فرزندتان داستان جالبی تعریف کنید مثلاً می‌توانید داستان تولد او یا یکی از کارهای بامزّه‌ای را که هنگام خردسالی انجام داده، نقل کنید.
- اگر دلتان خواست می‌توانید قصه‌ای را که والدین یا پدربزرگ و مادربزرگتان برایتان تعریف کرده است برای فرزندتان بگویید.
قصه‌ی کودکی اعضای خانواده می‌تواند در بسیاری از اوقات خنده‌دار و سرگرم‌کننده باشد. داستانی درباره‌ی خاله، عمو یا پدربزرگ و مادربزرگ محبوب خانواده انتخاب کنید.
- داستان خود را روی نوار ضبط کنید و نوار را در آشپزخانه یا در اتاق‌های دیگر کنار ضبط صوت بگذارید. به فرزندتان آموزش بدهید که چگونه از ضبط صوت استفاده کند.
- از فرزندتان دعوت کنید که همراه دوست خود یا با عروسک‌ها و حیوانات اسباب‌بازی‌اش بنشیند و به این قصه گوش کند.
- از فرزندتان بخواهید که او نیز قصه‌ای تعریف کند تا روی نوار قصه ضبط کنید.
- از پدربزرگ، مادربزرگ یا یکی دیگر از اعضای فامیل دعوت کنید که قصه‌ی خود را به قصه‌های نوار اضافه کند. او را تشویق کنید که شرایط مختلف زندگی را در زمان رخ دادن آن داستان توصیف کند و مثلاً بگوید که ماشین‌ها چه شکلی بودند، مردم چه لباسی می‌پوشیدند و آیا تلویزیون یا رایانه داشتند؟
- پس از مدتی روی نوار مجموعه‌ای از قصه‌های خانوادگی خواهید داشت.

ادامه‌ی کار

زمان وقوع قصه‌ها را روی محور زمان مشخص کنید تا فرزندتان ببیند که قصه‌ی مادربزرگش و قصه‌ی خودش در چه زمانی رخ داد. قصه‌ها را بر اساس سال وقوع دسته‌بندی کنید.

گسترش فعالیت

- هنگام تعطیلات که والدین یا پدربزرگ و مادربزرگتان نزد شما می‌آیند، از آنها بخواهید که برایتان قصه‌ای را تعریف کنند یا بخوانند تا آن‌را ضبط کنید.

هر سال در همان موقع به‌عنوان یک رسم به نوار قصه‌ی آنها گوش کنید.

- از فرزندتان بخواهید که روز تولدش برایتان قصه‌ای تعریف کند و آن‌را ضبط کنید. هر سال حول و حوش روز تولدش به‌آن نوار گوش کنید تا ببینید چقدر نسبت به‌گذشته رشد کرده است. فرزندتان شاید بخواهد هر سال نیز چیزی به‌آن داستان اضافه کند.

بعضی از بچه‌ها ابتدا از ضبط کردن قصه‌ی خود خجالت می‌کشند. به‌فرزندتان فرصت بدهید که هرچه دلش می‌خواهد با ضبط صوت آزمایش کند و از خود صداهای عجیب و غریب درآورد. او بدین ترتیب می‌تواند پس از مدتی برایتان قصه‌ای را خوب تعریف کند تا آن‌را ضبط کنید. چند روز متوالی، ضبط صوت را روزانه چند ساعت روشن بگذارید تا صداهای مختلف را در خانه ضبط کند.

منابع

هنگامی که مسافت‌های طولانی را در ماشین طی می‌کنید می‌توانید به‌نوارهای قصه‌ای که در بازار وجود دارد گوش کنید. بعضی از نوارهای قصه با موسیقی همراهند.

فرزندتان را با قصه‌های مختلفِ فرهنگ‌های مختلف آشنا کنید. مثلاً: داستان‌های آذری، عربی، هندی و غیره.

۲. اولین نقشه‌ی من از اتاقِ خوابم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندمان کمک می‌کنیم که نقشه رسم کند. فرزندتان با انجام این فعالیت مفهوم مکان را درک می‌کند و متوجه می‌شود که اگر از بالا به مکانی نگاه کنیم و تصویر آن‌را رسم کنیم، شکل به‌دست‌آمده نقشه است. فرزند شما رابطه‌ی سه‌بعدی اشیاء را می‌فهمد و درک می‌کند که چگونه اشیاء در یک محل خاص قرار می‌گیرند. نقشه، محل قرار گرفتن اشیاء را نشان می‌دهد. فرزندتان با انجام این فعالیت نسبت به مکان و بعدنمایی یا ژرفانمایی[1] آشنایی پیدا خواهد کرد.

وسایل مورد نیاز:

- مداد، مداد شمعی یا ماژیک
- کاغذ ساده یا شطرنجی
- دوربین

مدت زمان: حدود ۳۰ دقیقه

شروع

به‌اتاق یا محل خواب فرزندتان بروید و درباره‌ی اشیایی که می‌بینید با هم صحبت کنید. مفهوم پرسپکتیو یا ژرفانمایی را به‌وسیله یک شیء ساده مانند یک جعبه‌ی کوچک به‌او نشان دهید.

---

1. perspective

جعبه را روی میز قرار دهید و هم از بالا و هم از سطح میز به‌آن نگاه کنید.

روش کار

- شکل اتاقی را که فرزندتان در آن می‌خوابد رسم کنید یا از او بخواهید که خودش رسم کند.
- در صورت امکان از اتاق یا محل مخصوص فرزندتان عکس بگیرید. رو به هر دیوار بایستید و عکس بگیرید. اگر فرزند دیگری دارید که به صورت مشترک از این اتاق استفاده می‌کند، یادتان باشد که عکس او را هم بگیرید.
- بعد از اینکه عکس‌ها چاپ شد با هم به‌آنها نگاه کنید و بگویید که کدام عکس مال کدام دیوار است. عکس‌ها را با آنچه در واقعیت در اتاق می‌بینید مقایسه کنید.
- فرزندتان می‌تواند با استفاده از این عکس‌ها جزئیاتی را به شکلی که قبلاً از اتاق او رسم کردید اضافه کند. مفهوم چشم‌انداز هوایی را برای او توضیح دهید و به‌او کمک کنید که پرسپکتیو اتاق خود را از آن درک کند.
- نقشه‌ی اتاق فرزندتان را روی در اتاق او یا روی تخته‌ی اعلانات نصب کنید و روی آن بنویسید: **نقشه‌ی اتاق من (یا ما).**

ادامه‌ی کار

اشیایی مانند قرقره، جعبه‌های کوچک، وسایل خانه، اسباب‌بازی و اشیاء سه‌بُعدی دیگر را جمع کنید و از فرزندتان بخواهید که هر یک از آنها را به نمایندگی از یکی از اشیایی که در اتاق او وجود دارد، در جای صحیح خود روی نقشه‌ی اتاق قرار دهد.

گسترش فعالیت

- با فرزندتان درباره‌ی محل قرار گرفتن اسباب و اثاثیه در اتاق او صحبت کنید.
- در جمع خانوادگی بحث کنید که آیا کارآیی این اسباب و اثاثیه در محلی که قرار گرفته‌اند مناسب است. آیا جای بهتری برای قرار دادن میزتحریر یا تخت وجود دارد؟
- فرزند یا فرزندانتان را تشویق کنید نقشه‌ی دیگری از اتاق خود رسم کنند و تغییراتی را در آن نشان دهند که کارآیی اتاق را افزایش می‌دهد. عنوان نقشه را بگذارید: **اتاق آینده‌ی من (ما) یا اتاق در دست اقدام.**

۳. نقشه‌ی خانه‌ی من

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید که نقشه‌ی محیط زندگی خود را رسم کند.
ممکن است سیم‌های تلفن، پریزهای برق و لوله‌های آب، که لوازم خانگی به‌کمک آنها کار می‌کند، برای فرزند شما جالب توجه باشد. از این سه سیستم اساسی شروع کنید و به فرزندتان کمک کنید که نقشه‌ی خانه یا آپارتمانتان را رسم کند.

وسایل مورد نیاز:

- دفتر نقاشی
- مداد
- ماژیک

مدت زمان: ۳۰ـ۱۵ دقیقه

شروع

با فرزندتان به همه‌جای خانه سر بزنید و دنبال چیزهایی بگردید که زندگی را در خانه تسهیل می‌کند. از فرزندتان بخواهید پریزهای برق، لوله‌های آب و خط‌های تلفن را به شما نشان بدهد. سپس سراغ سیستم گرمایی، هواکش و تهویه یا خنک‌کننده بروید و درباره‌ی نحوه‌ی کار آن صحبت کنید.

روش کار

- به فرزندتان یک دفتر نقاشی بدهید تا اتاق‌های خانه یا آپارتمانتان را در آن رسم کند.
- به او بگویید که اتاق‌ها را نام‌گذاری کند و او را در جهت‌یابی کمک کنید تا بتواند با رسم یک فلش جهت شمال یا با رسم یک دایره چهار جهت را روی نقشه‌ی خود مشخص کند. (به فعالیت شماره‌ی ۲۸ مراجعه کنید)
- اگر خانه‌تان بیش از یک طبقه است به فرزندتان کمک کنید راهی پیدا کند که زیر زمین، طبقه‌ی همکف و طبقه‌ی بالا را نشان دهد.

ادامه‌ی کار

از یک مهندس معمار یا بنا بخواهید نقشه‌های ساختمانی خود را به فرزندتان نشان دهند.

گسترش فعالیت

- از فرزندتان بخواهید نقشه‌ای بکشد و جای اتاق‌ها را در آن عوض کند. آیا دوست داری آشپزخانه جای دیگری قرار بگیرد؟
- به بیرون از خانه بروید و دور و بر آن بگردید. فرزندتان را تشویق کنید که از بیرون ساختمان هم نقشه‌ای رسم کند.

۴. برنامه‌ریزی برای مسافرت

هدف اصلی: با این فعالیت به فرزندمان اجازه می‌دهیم در برنامه‌ریزی برای مسافرت به ما کمک کند.

وقتی فرزندتان روی نقشه به مکانی که می‌خواهید به‌آن سفر کنید توجه می‌کند نسبت به مکان درک خوبی پیدا می‌کند. اگر بتواند درباره‌ی مسیر تصمیم‌گیری کند، خود را در جای راننده احساس می‌کند و از سفر لذت بیشتری می‌برد. مهارت او در استفاده از نقشه با پیدا کردن مکان‌های کلیدی و دنبال کردن مسیرها افزایش می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

- نقشه‌ای دقیق از مکانی که می‌خواهید به‌آن سفر کنید.
- کاغذ، مداد و مداد شمعی.
- یک دفترچه برای هر یک از شما؛ برای ثبت گزارش‌ها.

مدت زمان: بسته به میزان علاقه‌ی فرزندتان ۳۰ـ۱۵ دقیقه.

شروع

درباره‌ی سفری که می‌خواهید بروید با هم صحبت کنید. شاید می‌خواهید نزد پدربزرگ و مادربزرگ یا به شهر دیگری بروید. اگر چند گزینه دارید که می‌توانید از میان آنها انتخاب کنید، همه را برای فرزندتان مطرح کنید و درباره‌ی زمان حرکت، وسیله‌ی سفر و زمان رسیدن نیز با او صحبت کنید.

روش کار

- نقشه‌ی محلی را که می‌خواهید به‌آن سفر کنید روی زمین یا میز باز کنید و اجازه بدهید فرزندتان ابتدا آن‌را به تنهایی مطالعه کند سپس شما نیز مکان‌ها و مسیرهای مختلف را به‌او نشان بدهید. ممکن است فرزندتان قبل از شما بتواند جایی را که نام برده‌اید پیدا کند.
- راهنمای نقشه را به‌او نشان بدهید و کمک کنید تا رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، کوه‌ها و منابع طبیعی دیگر را پیدا کند.
- اگر با هواپیما سفر می‌کنید از فرزندتان بخواهید فرودگاه مقصد را که با علامت هواپیما مشخص شده است، پیدا کند. اگر با ماشین خود سفر می‌کنید از فرزندتان بخواهید نزدیک‌ترین مسیر را پیدا کند و آن‌را با انگشت خود یا با مداد مشخص کند.
- به فرزندتان بگویید که می‌توانید برای مسیر حرکت و محل توقف‌های خود در طول راه یک راهنما تهیه کنید. سعی کنید نظرهای فرزند خود را نیز در راهنمای سفرتان دخالت دهید.

ادامه‌ی کار

- اگر فرزندتان برای انتخاب مسیر پیشنهادهایی دارد، آنها را یادداشت کنید. او را تشویق کنید که درباره‌ی هر مکانی که می‌خواهید به‌آن سفر کنید گزارشی بنویسد و خودتان نیز همین کار را بکنید.
- وقتی به‌مقصد رسیدید نقشه‌هایی را تهیه کنید که محل را با جزئیات بیشتری نشان می‌دهد. شاید فرزندتان به‌مقایسه‌ی نقشه‌های مختلف یک مکان و دیدن تفاوت‌های میان آنها علاقه

داشته باشد. بعضی از نقشه‌ها جاده‌های فرعی را نیز نشان می‌دهند و بعضی فقط جاده‌های اصلی را. بعضی از نقشه‌ها عوارض طبیعی مختلف را مشخص می‌کنند و بعضی فقط شکل کلی محل را نشان می‌دهند.

گسترش فعالیت

• وقتی از سفر خود بازگشتید دوباره گزارش‌هایتان را با هم بخوانید. مسیر خود را دوباره بررسی کنید. آیا بار دیگر نیز از همین مسیر خواهید رفت یا آن‌را تغییر خواهید داد؟ بهترین بخش‌های سفرتان کدام بود؟ کسل‌کننده‌ترین بخش سفرتان کدام؟ فرزندتان در چه محلی تمایل به توقفی طولانی‌تر داشت؟ از صحبت‌هایتان یادداشت‌برداری کنید و آنها را برای آینده نگه دارید. نظر فرزندتان را درباره‌ی سفر روی نوار ضبط کنید.

اگر به پیشنهادهای فرزندتان برای برگزاری یک سفر موفقیت‌آمیز توجه کنید او فکر خواهد کرد که واقعاً برای سفر برنامه‌ریزی کرده است و شما نیز از میزان توجه او به سفر حیرت خواهید کرد. اگر فرزندتان مفهوم علائم روی نقشه را بفهمد خودش می‌تواند شهری را برای مسافرت انتخاب کند، مثلاً می‌تواند بگوید به فلان‌جا برویم چون هم جنگل، هم دریا و هم آثار باستانی دارد.

بخش ۲

خودم و دیگران

۵. ارتباط برقرار کردن با دیگران

هدف اصلی: بررسی روش‌های مختلف ارتباط برقرار کردن. فرزندتان با انجام این فعالیت روش‌های جدیدی را برای برقراری ارتباط تجربه می‌کند و به‌اهمیت شکل‌های مختلف زمان پی می‌برد.

وسایل مورد نیاز:

- هیچی!

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی شکل‌های مختلف ارتباط برقرار کردن صحبت کنید. از علائمی شروع کنید که بچه‌ها قبل از آموزش خواندن و نوشتن نیز آنها را تشخیص می‌دهند. مانند علامت ایست، علامت ایستگاه اتوبوس، چراغ‌های راهنمایی و علائم تجاری (مثل علامت یک فروشگاه زنجیره‌ای معروف).

روش کار

- با حالت‌های مختلف دست‌ها و بدن خود و با ایما و اشاره، روش انجام یک کار، یا احساس خود را به فرزندتان نشان بدهید. بعد از اینکه فرزندتان حالت‌های شما را دید، از او نیز بخواهید به همین

روش منظور خود را بفهماند و به‌او بگویید که این کار را پانتومیم[1] می‌نامند. سپس از او بخواهید که منظورش را به‌کلام آورد.

- چند علامت از علائم افراد ناشنوا را به‌آنها نشان دهید.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را با یک زبان، گویش یا لهجه‌ی[2] دیگر آشنا کنید. اگر خودتان زبان، گویش یا لهجه‌ی دیگری را می‌دانید با کس دیگری به‌آن زبان صحبت کنید یا از یکی از دوستان یا اعضای فامیل خود بخواهید که چند کلمه‌ی ساده از یک زبان بیگانه را برای فرزندتان بگویید. بیشتر بچه‌ها در سنین پایین زبان بیگانه را به سادگی می‌آموزند. چطور است فرزندتان را به‌کلاس زبان‌های خارجی بگذارید؟
- برای فرزندتان نوارهایی پخش کنید که در آن به‌زبان دیگری صحبت می‌کنند. یا به‌آن زبان، گویش یا لهجه آواز یا ترانه می‌خوانند.
- با همدیگر به‌زبان‌های دیگر آواز یا ترانه بخوانید. به‌کنسرتی بروید که در آن به‌زبان‌های دیگر نیز آواز یا ترانه می‌خوانند. بسیاری از خوانندگان به‌زبان‌های محلی نیز آواز می‌خوانند.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید که مجله‌ها و روزنامه‌ها را ورق بزند و علامت‌ها و نشانه‌های تجاری‌ای را که در آن از کلام استفاده نشده

---

1. pantomime

۲. گونه‌ی متمایز اجتماعی و جغرافیایی از یک زبان که با مجموعه‌ی خاصی از کلمات و ساختارهای دستوری مشخص می‌شود. گویش با لهجه تفاوت آوایی دارد مثلاً گویش فارسی و لهجه‌ی اصفهانی.

است، پیدا کند. پیشنهاد کنید آنها را با قیچی جدا کند و در دفترچه‌ای بچسباند.

• برای فرزندتان فرصتی را فراهم کنید که به‌صورت مرتب زبان‌های دیگر را بشنود. کانال‌های رادیویی یا تلویزیونی‌ای را بگیرید که به‌زبان‌های دیگر برنامه پخش می‌کنند.

دور و بَر ما زبان‌ها، لهجه‌ها و گویش‌های گوناگونی وجود دارد. ممکن است همسایه‌ی کناری شما به‌زبان آذری، لهجه‌ی اصفهانی یا گویش لُری صحبت کند یا شاید سبزی‌فروش محله‌تان به لهجه‌ی محلی خود صحبت کند. با خانواده‌ی خود به‌شهری بروید که در آن به‌زبان دیگری صحبت می‌کنند و به‌فرزندتان نشان بدهید که برای افرادی که به آن زبان صحبت می‌کنند احترام قائل هستید و برای برقرار کردن ارتباط روش‌های مختلفی وجود دارد.

منابع

کتابی درباره‌ی علائم زبان ناشنوایان.

نوار و کتاب قصه به‌زبان غیرفارسی.

۶. سلام کردن

هدف اصلی: مردم در سراسر کره زمین به روش‌های مختلف به هم سلام می‌کنند. فرزند شما با انجام این فعالیت نسبت به حرکات بدن افراد دقت پیدا می‌کند و علاوه بر زبان‌های شفاهی به زبان بدنی نیز علاقه‌مند می‌شود.

وسایل مورد نیاز:

- هیچی!

مدت زمان: ۱۵ دقیقه.

شروع

با فرزندتان دست بدهید و به‌او بگویید که بسیاری از افراد هنگام سلام کردن به همدیگر دست می‌دهند.

روش کار

- با روش‌های مختلف به فرزندتان سلام کنید. کلمه‌ی سلام را به زبان‌های مختلفی که بلد هستید به زبان بیاورید و پانتومیم آن‌را نیز اجرا کنید.
- مانند ژاپنی‌هایی که به همدیگر سلام می‌کنند به فرزندتان تعظیم کنید.
- در کشورهای آسیایی بسیاری از مردم هنگام سلام کردن روبوسی نیز می‌کنند.
- در کشورهای امریکای جنوبی بسیاری از مردم همدیگر را بغل می‌کنند.
- در اروپا و امریکا مردم اغلب دست می‌دهند.

ادامه‌ی کار

سفر کردن به یک شهر یا کشور دیگر هیچ‌وقت برای فرزندتان زود نیست. برای سفر خود هم جاهایی را انتخاب کنید که به‌زبان خودتان صحبت می‌کنند و هم جاهایی را که به‌زبان‌های دیگر. وقتی به‌آنجا رسیدید به‌فرزندتان یادآوری کنید که به‌نحوه‌ی سلام کردن مردم دقت کند.

گسترش فعالیت

- فیلم‌های صامت را با فرزندتان تماشا کنید و به‌حالت‌های افراد دقت کنید. فیلم‌های صامت در بسیاری از ویدیو کلوپ‌ها هست.
- هنگام پخش پیام‌های بازرگانی یا برنامه‌های تلویزیونی دیگر، صدای تلویزیون را قطع کنید و فرزندتان را تشویق کنید که به‌حرکات افراد هنگام سلام کردن دقت کند.
- عکس افراد را با حالت‌های مختلف از مجله‌ها یا آلبوم عکس خود جمع کنید.
- با فرزندتان حالت‌ها و علامت‌هایی را طراحی کنید که فقط خودتان معنی آن‌را بفهمید. می‌توانید در حضور دیگران یا هنگامی که می‌خواهید بدون استفاده از کلام ارتباط برقرار کنید از این حالت‌ها و علامت‌ها به‌عنوان علامت‌های سرّی استفاده کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی برقراری ارتباط (زبان مدنی)

کتاب‌هایی که در آن داستان‌ها به زبان‌های مختلف آمده است. (در ایران معمولاً کتاب دوزبانه یافت می‌شود.)

بخش ۳

خانواده‌ی من

۷. ما این‌گونه به مدرسه می‌رفتیم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید که وجه تشابه‌ها و تفاوت‌های دبستان خود را با دبستانی که شما به‌آن می‌رفتید، تشخیص دهد.
فرزندتان با مقایسه‌ی مدرسه‌ی شما و مدرسه‌ی خودش زمان گذشته و حال را درک می‌کند و نگاهی نیز به بخشی از تاریخ گذشته می‌اندازد. او با درک این تفاوت‌ها و تشابه‌ها می‌فهمد که مدرسه و تحصیل در همه‌ی زمان‌ها واقعیّتی جاری بوده است.

وسایل مورد نیاز:

- کارنامه‌های دبستانی شما
- عکس‌هایی که در دبستان گرفته‌اید
- یادگاری‌های ورزشی یا یادگاری‌های دیگر دوران کودکی
- کاغذ
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندتان بگویید که وقتی هم‌سن و سال او بودید مدرسه چه‌جور جایی بود. تا جایی که می‌توانید به جزئیات بپردازید و بگویید که معلم محبوبتان چه کسی بود، چگونه خواندن را

آموختید، برای ناهار چه می‌خوردید و در کدام قسمت از حیاط بازی می‌کردید.

روش کار

- یکی از کارنامه‌های دبستانی، یک عکس تکی یا دسته‌جمعی در دبستان و یادگاری‌های دیگر دوران دانش‌آموزی خود را به فرزندتان نشان دهید.
- وقتی با هم به کارنامه‌تان نگاه می‌کنید برای فرزندتان توضیح بدهید که وقتی شما دبستانی بودید معلم‌ها چگونه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را ارزیابی می‌کردند و نمره‌های آنها را چگونه ثبت می‌کردند.
- در عکس‌های دسته‌جمعی لباس‌های خود و همکلاسی‌های خود را به فرزندتان نشان دهید. جزئیات لباس‌های خود و همکلاسی‌های خود را به فرزندتان نشان دهید. از او بخواهید لباس‌هایی را که اکنون می‌پوشد با لباس‌هایی که شما در گذشته و در همان سن و سال می‌پوشیدید، مقایسه کند.
- اگر اهل ورزش بودید مدال‌ها یا لوح‌های تقدیری را که دریافت کرده‌اید به او نشان بدهید. ممکن است فرزندتان با آن بازی ورزشی آشنایی نداشته باشد، آن‌را برای او توضیح بدهید و با بازی‌های مورد علاقه‌ی او مقایسه کنید.

ادامه‌ی کار

- برای فرزندتان تعریف کنید که چگونه خواندن را آموختید. کتاب‌های مورد علاقه‌ی خود را به او نشان بدهید. اگر یادتان می‌آید

که چرا به‌خواندن علاقه پیدا کردید، داستان آن‌را برای او تعریف کنید. تجربه‌های خود را با تجربه‌ی فرزندتان مقایسه کنید. شاید بعضی از درس‌های کلاس اول هنوز همان درس‌های زمان شما باشد. آیا فرزندتان شعرهایی را که شما آن زمان می‌خواندید امروز می‌خواند؟ آیا در برنامه‌ی کودک تلویزیون برنامه‌ای پخش می‌شود که در زمان کودکی شما نیز پخش می‌شد؟

گسترش فعالیت

- از پدربزرگ، مادربزرگ یا جد خود بخواهید برایتان تعریف کند که چگونه خواندن را در مکتب‌خانه یاد گرفت. آیا کتاب‌های قدیمی خود را نگه داشته است؟ آنها را به فرزندتان نشان دهید.
- به‌ساختمان‌های مدرسه‌ی قدیمی و نوساز سر بزنید و تاریخ ساخت هر بنا را بپرسید. این مدرسه‌ها را به ترتیب قدمت بررسی کنید. آیا در شهر شما مکتب‌خانه‌ی قدیمی یا حوزه‌ی علمیه قدیمی وجود دارد؟ به‌آنها سر بزنید تا تاریخ گذشتگان را ببینید.
- آیا درباره‌ی مدرسه و تحصیل در زمان گذشته در کتابخانه کتابی وجود دارد؟ این کتاب‌ها را ورق بزنید و به‌عکس‌های آنها نگاه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مدرسه و تحصیل در گذشته و حال.

۸. اسباب‌بازی‌های قدیمی و امروزی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت، فرزند شما از طریق اسباب‌بازی‌ها با تاریخ آشنا می‌شود. فرزند شما اسباب‌بازی‌هایی دارد که بسیار مورد علاقه‌ی اوست و ممکن است فکر کند که بهترین اسباب‌بازی‌ها اسباب‌بازی‌های جدید است. اما ممکن است با دیدن اسباب‌بازی‌های قدیمی شما یا اسباب‌بازی‌هایی که پدربزرگ یا مادربزرگش از توی زیرزمین درمی‌آورند، نظرش برگردد.

وسایل مورد نیاز:

- اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی فرزندتان
- اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی دوران کودکی شما، اگر آن‌را نگه داشته‌اید
- هر اسباب‌بازی قدیمی دیگری که در زیرزمین یا جاهای دیگر پیدا شود.
- کاغذ
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی
- کتاب‌هایی درباره‌ی هنرهای بومی و قومی.[1]
- ضبط صوت
- نوار ضبط صوت

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

---

1. folk art

شروع

درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی فرزندتان با همدیگر صحبت کنید. این اسباب‌بازی از چه نظر برای او عزیز است؟ چه کارهایی می‌تواند انجام بدهد؟ از فرزندتان بخواهید اسباب‌بازی‌های دیگری را که به‌نظرش جالب می‌آیند توصیف کند. برای او داستانی از زمان کودکی خود و درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌تان تعریف کنید.

روش کار

- یکی از اسباب‌بازی‌های دوران کودکی خود یا اسباب‌بازی‌ای شبیه آن‌را به فرزندتان نشان دهید.
- به‌او فرصت بدهید با آن بازی کند و با خصوصیات آن آشنا شود. شاید بهتر باشد خودتان به سراغ کار دیگری بروید تا فرزندتان مدتی آن‌را تجربه کند.
- به فرزندتان کمک کنید با مفاهیم عینی درباره‌ی زمان گذشته و حال صحبت کند.

ادامه‌ی کار

- وقتی به دیدن پدربزرگ و مادربزرگ یا جد خود رفتید از آنها بخواهید اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی خود را به فرزندتان نشان دهند. از آنها بخواهید نحوه‌ی بازی خود را با آن اسباب‌بازی تعریف کنند و بگویند که به‌چه کسی تعلق داشت و چگونه آن اسباب‌بازی را به‌دست آورد.
- صحبت‌های او را درباره‌ی اسباب‌بازی مورد علاقه‌ی دوران کودکی‌اش و زمانی که با آن اسباب‌بازی بازی می‌کرد، ضبط کنید.

برای انجام این فعالیت ممکن است لازم باشد ساعت‌ها در انباری یا زیرزمین بگردید. وقتی اسباب‌بازی‌ای را پیدا کردید برای فرزندتان قواعد و قوانینی بگذارید تا هنگام بازی اسباب‌بازی را خراب نکند. ممکن است والدین یا پدربزرگ و مادربزرگتان با دیدن این اسباب‌بازی‌ها به یاد خاطرات رؤیایی دوران کودکی خود بیفتند و فرزندتان نیز از گوش کردن به قصه‌ی آنها لذت خواهد برد.

گسترش فعالیت

- بعد از دیدن اسباب‌بازی قدیمی پدربزرگ یا مادربزرگ یا بعد از دیدن یک اسباب‌بازی در موزه، فرزندتان که به خانه برگشت، او را تشویق کنید تا طرح یا نقاشی آن‌را بکشد و درباره‌اش چیزی بنویسد. درباره‌ی تفاوت اسباب‌بازی‌های قدیمی و اسباب‌بازی‌های جدید با هم صحبت کنید. مثلاً اسباب‌بازی‌های جدید قسمت‌های متحرّک بیشتری دارند و در آنها بیشتر از پلاستیک استفاده می‌شود تا از چوب و فلز.
- به کتابخانه سری بزنید و کتاب‌های هنرهای بومی و قومی و صنایع دستی را تورق کنید. آیا در آنها اسباب‌بازی قدیمی‌ای مانند آنچه فرزندتان دیده پیدا می‌شود؟

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی اسباب‌بازی‌های قدیمی یا فرهنگ قدیمی.

۹. بازی‌های قدیمی و بازی‌های امروزی

هدف اصلی: آشنا کردن بچه‌ها با بازی‌های قدیمی.
تقریباً همه‌ی بچه‌ها عاشق بازی‌اند و هنگام بازی با دوستان خود سرگرم می‌شوند و چیزهای جدید می‌آموزند.

وسایل مورد نیاز:
- بازی‌های تخته‌ای قدیمی و جدید
- ضبط صوت
- نوار ضبط صوت

شروع

با فرزندتان درباره‌ی بازی مورد علاقه‌ی او صحبت کنید. به‌او بگویید که وقتی هم‌سن او بودید چه بازی‌هایی را دوست داشتید و قصه‌ی این بازی‌ها را نیز برایش تعریف کنید. در گفت‌وگوی خود درباره‌ی بازی‌های کارتی، تخته‌ای و ورزشی صحبت کنید.

روش کار

- نمونه‌ای از بازی‌های دوران کودکی خود را به فرزندتان نشان دهید. اگر می‌توانید آن‌را با هم بازی کنید. بعضی از بازی‌های قدیمی با تغییر نام و تغییر شکل ظاهری هم‌چنان در بازی‌های جدید دیده می‌شود.

- بازی‌های تخته‌ای قدیمی خود را با بازی‌های جدید فرزند خود مقایسه کنید. مثلاً بازی منچ یا مار و پله و ایروپولی ممکن است تخته‌ای با طراحی جدید داشته باشد اما قواعد و قوانین بازی تغییر نکرده است. ممکن است برای فرزندتان جالب باشد که طراحی روی تخته چگونه در طول سال‌ها تغییر کرده است.

ادامه‌ی کار

- با بزرگ‌ترهای فامیل بازی کنید. فرزندتان را تشویق کنید که اگر درباره‌ی بازی‌های قدیمی و بازی‌های جدید سؤالی دارد آن‌را بپرسد. ممکن است پدر یا مادر شما صورت قدیمی یکی از بازی‌های تخته‌ای جدید فرزند شما را داشته باشد.
- فرزندتان را تشویق کنید بازی مورد علاقه‌ی خود را برای پدربزرگ یا مادربزرگ یا یکی از دوستان خانوادگی‌تان معرفی کند. بازی‌های رایانه‌ای نیز شامل این بازی‌ها می‌شود.

گسترش فعالیت

- به فرزندتان کمک کنید برای یکی از بازی‌های تخته‌ای خود قوانین جدیدی بسازد که هنگام بازی همه برنده شوند!
- به کتابخانه سری بزنید و تصویر نحوه‌ی بازی کردن اجداد خود را در کتاب‌ها پیدا کنید. اگر از تلویزیون برنامه‌ای در این‌باره پخش شد، آن‌را با فرزند خود تماشا کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بازی‌های قدیمی یا بازی کردن در قدیم. (ورزشی و...)

۱۰. ترانه‌های قدیمی

هدف اصلی: آشنا شدن فرزندتان با ترانه‌های محلی و قدیمی. فرزندتان با خواندن ترانه‌های قدیمی چیزی از تاریخ می‌آموزد و با خواندن ترانه‌های محلی، چیزی از جغرافی. اگر این ترانه‌ها را با هم بخوانید ممکن است فرزندتان به جمع‌آوری ترانه‌های قدیمی علاقه‌مند شود.

وسایل مورد نیاز:

- صدای شما
- نوار ضبط صوت

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

ترانه‌های مورد علاقه‌ی فرزندتان را با هم بخوانید. به فرزندتان بگویید که بعضی از ترانه‌ها بسیار قدیمی‌اند و هر فرهنگ و محلی نیز ترانه‌های مخصوص به‌خود را دارد.

روش کار

- ترانه‌ی «ای ایران ای مرز پرگهر» را با هم بخوانید. برای فرزندتان توضیح بدهید که این ترانه را روح‌الله خالقی ساخت و بنان، خواننده‌ی مشهور ایرانی آن‌را خوانده است.[1] و این ترانه اکنون بخشی از فرهنگ ملی کشور ما شده است.

---

۱. شعر از حسین گل‌گلاب.

• ترانه‌های محلی قدیمی مختلف مانند «یک گل سایه چمن»، «بارون بارونه زمینا تر میشه» را با هم بخوانید و به‌او بگویید که فرهنگ مردم چگونه در ترانه‌های محلی آنها بازتاب پیدا می‌کند.

• درباره‌ی زندگی استاد بنان برای فرزندتان توضیح بدهید و «الهه‌ی ناز» و «کاروان» را با هم بخوانید.

ادامه‌ی کار

• متن ترانه‌های مورد علاقه‌ی خود و فرزندتان را در دفترچه‌ای بنویسید و فرزندتان را تشویق کنید که صفحات آن‌را با نقاشی تزئین کند.

گسترش فعالیت

• صدای خود و فرزندتان را هنگام خواندن این ترانه‌ها ضبط کنید.

• ترانه‌هایی را که در دوران کودکی و نوجوانی خودتان مورد علاقه‌تان بود برای فرزندتان بخوانید.

• بعضی از ترانه‌های قدیمی بازخوانی شده‌اند. به‌اجراهای قدیمی و جدید آنها گوش کنید و آنها را با هم مقایسه کنید.

• با استفاده از وسایل قدیمی مادربزرگ و پدربزرگتان مانند آینه و شمعدان‌های قدیمی و ترمه‌های قدیمی، فضایی قدیمی در یک گوشه از خانه ایجاد کنید و با پوشیدن چارقد قدیمی مادربزرگ یا سر کردن کلاه قدیمی پدربزرگ و به‌دست گرفتن عصای او ترانه‌های قدیمی را برای دیگر اعضای خانواده اجرا کنید.

منابع و نوارها

کتاب‌هایی درباره‌ی ترانه‌های محلی، ترانه‌های قدیمی و نوارهای آنها.

شد خزان

کاروان

ترانه‌های کُردی (کامکارها)

ترانه‌های لُری

ترانه‌های آذری

۱۱. تاریخ در آشپزخانه

هدف اصلی: بررسی تفاوت وسایل آشپزخانه و دیگر وسایل خانه‌ی قدیمی با وسایل جدید.

فرزندتان از بررسی نوع قدیمی و جدید وسایل خانه لذت خواهد برد و درک خواهد کرد که چگونه به‌مرور زمان وسایل جدید اختراع می‌شود و وسایل قدیمی تغییر پیدا می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

- عکس مبلمان قدیمی
- وسایلی که سال‌های قبل از شما در آشپزخانه استفاده می‌کردند، مانند هاون، چرخ گوشت دستی، چراغ سه‌فتیله، خیک ماست.

مدت زمان: ۶۰ـ۳۰ دقیقه

شروع

فرزند خود را به‌مغازه‌ی سمساری یا عتیقه‌فروشی ببرید تا بتواند وسایل خانگی قدیمی را ببیند. اگر در زیرزمین خانه اعضای فامیلتان نیز از این‌جور اسباب پیدا می‌شود از آنها اجازه بگیرید و به‌تماشای وسایلشان بروید. درباره‌ی لوازمی که در قدیم استفاده می‌شد و وسایلی که اکنون استفاده می‌شود با هم صحبت کنید.

روش کار

• از مادر یا مادربزرگتان بخواهید درباره‌ی وسایلی که هنگام کودکی آنها در آشپزخانه استفاده می‌شد برای فرزندتان تعریف کنند. مانند هاون، اجاق هیزمی، آتش‌گردان. اگر به چنین وسایلی دسترسی دارید از فرزندتان دعوت کنید که با نحوه‌ی کار با آن آشنا شود.

• از فرزندتان بخواهید تصور کند که مردم قبل از دسترسی به برق چه می‌کردند. اگر دسترسی به خانه‌های قدیمی که آب‌انبار و حوض دارند، دارید آنها را به او نشان بدهید و بگویید که مردم چگونه ظرف‌های خود را با چوبک و کاه‌گل می‌شستند یا رخت‌ها را کنار حوض و در یک تشت بزرگ مسی می‌شستند و در حوض آب می‌کشیدند.

• به فرزندتان فرصت بدهید که استفاده از این وسایل را تجربه کند.

ادامه‌ی کار

در بسیاری از موزه‌ها مجموعه‌ای از مبلمان و وسایل عتیقه وجود دارد. با فرزندتان به دیدن آنها بروید و تاریخ استفاده از هر وسیله را یادداشت کنید. هنگامی که به خانه برگشتید نام هر وسیله را با تاریخ استفاده از آن روی محور زمان مشخص کنید.

گسترش فعالیت

• با بزرگان فامیل صحبت کنید. آیا آنها هم در گذشته از همین وسایل قدیمی استفاده می‌کردند؟ اجازه بگیرید که صحبت‌های آنها را درباره‌ی این وسایل ضبط کنید. آیا این وسایل را نگه داشته‌اند؟

• فرزندتان را تشویق کنید وسایل آشپزخانه‌ی قدیمی و جدید را در دفترچه‌ای رسم کند. با هم درباره‌ی وسایلی صحبت کنید که

آشپزی را ساده‌تر کرده است. آیا وسایل جدید از وسایل قدیمی پیچیده‌تر است؟

• از فرزندتان بخواهید فکر کند و وسایلی را برای استفاده در آشپزخانه در زمان آینده طراحی کند! هم‌فکری کنید و از مواردی که به ذهنتان می‌آید فهرستی تهیه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی وسایل قدیمی در خانه.

۱۲. تجزیه و تحلیل زباله

هدف اصلی: تشخیص نوع زندگی خانواده‌ی خودتان به‌وسیله بررسی زباله‌های خانگی.

فرزندتان با انجام این فعالیت می‌آموزد که با مشاهده‌ی دقیق چیزهایی که مردم دور می‌ریزند و چیزهایی که نگه می‌دارند، درباره‌ی نحوه‌ی زندگی آنها حدس بزنند.

وسایل مورد نیاز:

- زباله‌ی خانگی
- یک روزنامه
- کاغذ
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک
- دستکش لاستیکی

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی موادی که در زباله‌ی خانگی خود می‌ریزید با فرزندتان صحبت کنید. روی سطح میز یا زمین یا کف حیاط را با روزنامه‌ی کهنه بپوشانید و سطل زباله را روی آن خالی کنید.

روش کار

- بعد از خالی کردن زباله درباره‌ی آنچه می‌بینید با همدیگر صحبت کنید. موادِ داخل زباله را به گروه‌های کاغذی، فلزی، پلاستیکی، شیشه‌ای و غذایی دسته‌بندی کنید.
- محصولات کاغذی را با هم بررسی کنید تا ببینید خانواده‌ی شما دقیقاً چه موادی را بیرون می‌ریزد: کاغذ و مقوای بسته‌بندی، روزنامه، کاغذ باطله و نامه.
- هنگام بررسی زباله‌های غذایی و زباله‌های تر از دستکش استفاده کنید.
- از موادی که در زباله وجود دارد صورت‌برداری کنید. بر چه اساسی تصمیم می‌گیرید که چیزی را دور بریزید؟

ادامه‌ی کار

- با همدیگر به دیدن مراکز بازیافت بروید و کاری کنید اعضای خانواده‌تان به سرنوشت محصولات مصرف‌شده‌ی فلزی، شیشه‌ای و کاغذی علاقه‌مند شوند.
- اگر نمی‌توانید به مراکز بازیافت بروید در حیاط خانه‌ی خود یک چاله‌ی کُمپُست (کود حاصل از پوسیدن زباله‌های خانگی) درست کنید و درباره‌ی میوه‌های گندیده‌ای که در آن می‌ریزید با هم صحبت کنید.
- فرزندتان را تشویق کنید که در روزنامه‌ها یا مجلات درباره‌ی محل‌های دفن زباله مقاله‌هایی پیدا کند و در این‌باره تحقیق کند. در صورت امکان به یکی از این محل‌ها بروید و کوه‌های زباله را در آنجا مشاهده کنید!

گسترش فعالیت

- با رفتن به اماکن حفّاری آثار باستانی و موزه‌هایی که در آن وسایل خانگی قدیمی به نمایش گذاشته شده است، فرزند خود را به باستان‌شناسی علاقه‌مند کنید.
- فرزندتان را تشویق کنید مراحل انتقال زباله را از منزل شما به محل دفن زباله، به‌وسیله‌ی رسم شکل مشخص کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بازیافت مواد و کُمپُست.

بخش ۴

نیازهای من

۱۳. غذا: پخت نان

هدف اصلی: بررسی انواع مختلف نان.
با انجام این فعالیت فرزند شما به‌اهمیت نان در رژیم غذایی مردم سراسر دنیا پی می‌برد. او انواع نان را می‌چشد و حتی می‌آموزد که چگونه نان بپزد.
وسایل مورد نیاز:
- نان
- دستور پخت نان‌های مختلف
- مواد لازم برای پخت یک نوع نان
- کتاب آشپزی
- ماژیک
- کاغذ
- کره‌ی جغرافیا

مدت زمان: ۹۰ دقیقه

شروع
با فرزندتان تکه‌ای نان بخورید و درباره‌ی نان مورد علاقه‌ی او و انواع دیگر نان‌هایی که می‌شناسید صحبت کنید. در این‌باره بحث کنید که مردم سراسر دنیا نان می‌خورند. به فرزندتان بگویید که نان یکی از اصلی‌ترین و قدیمی‌ترین غذاهاست.

روش کار

• با همدیگر صورتی از انواع نان‌های مختلف تهیه کنید. نان‌هایی مانند نان باگت فرانسوی، نان ساندویچی و نان پیتزا را نیز در فهرست خود جای دهید.

• از نان‌های گوناگون مقداری بخورید و نام هرکدام را مشخص کنید.

• نوعی نان را انتخاب کنید تا آن‌را با فرزندتان بپزید. با هم دستور پخت نان‌های مختلف را بخوانید و ببینید که کدام‌یک از مواد در همه‌ی دستورها مشترک است. (مثلاً آرد، خمیر مایه، آب)

• با هم به بقالی یا سوپرمارکت بروید و مواد مورد نیاز را تهیه کنید. بعد از بازگشت به خانه دستور پخت را دوباره بررسی کنید و اطمینان حاصل کنید که همه‌ی مواد لازم را دارید.

• از فرزندتان دعوت کنید که در کار پخت نان با شما همکاری کند و مواد را به هم اضافه کند، خمیر را ورز دهد، منتظر شود تا خمیر وَر بیاید و بعد از پخت نان، آن‌را بچشد.

ادامه‌ی کار

• روش‌های مختلف فروش و دسته‌بندی نان را بررسی کنید. به نانوایی و فروشگاه نان فانتزی بروید و نان داغی را که از تنور بیرون می‌آید ببینید. به بسته‌بندی نان در کیسه‌های پلاستیکی و پاکت‌های کاغذی دقت کنید. از پُخت و خرید نان در دوران کودکی خودتان برای فرزندتان تعریف کنید.

• از مادر یا مادربزرگتان بخواهید برای فرزندتان تعریف کند که چگونه در زمان قدیم نان را در تنورهای خانگی می‌پختند.

• در صورت امکان به روستاهایی سر بزنید که مردم در آنها هنوز نان را در تنورهای خانگی می‌پزند.

گسترش فعالیت

• با هم دفترچه‌ای مخصوص نان درست کنید. فرزندتان را تشویق کنید عکس انواع مختلف نان را از مجله‌ها جدا کند و آنها را در دفترچه بچسباند و شکل انواع مختلف نان را نیز در دفترچه بکشد.

• با یکدیگر به کره‌ی جغرافیا نگاه کنید و کشوری را که انواع نان در آن مصرف می‌شود مشخص کنید.

• با همدیگر درباره‌ی انواع آرد مورد استفاده برای پخت نان در سراسر جهان مطالعه کنید (مثلاً آرد ذرت، آرد سبوس‌دار، آرد سفید). فرزندتان را تشویق کنید کشف کند که آرد چگونه تهیه می‌شود و مراحل تهیه‌ی آرد را از گندم دنبال کند. به‌او بگویید که یکی از دلایل محبوبیت نان در سراسر دنیا این است که نان گران نیست و به‌خوبی می‌تواند شکم‌ها را سیر و نیاز انسان‌ها را به‌غذا برآورده کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نان و پخت آن.

۱۴. غذا: از درخت تا بازار

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید روند رشد مواد غذایی گیاهی و پخش آن‌را در میان مردم درک کند. فرزندتان در این فعالیت روی یک ماده‌ی غذایی تمرکز می‌کند و مراحل رشد و مراحل رسیدن آن‌را به میز غذای شما دنبال می‌کند. اگر با همدیگر آشپزی کنید به فرزندتان کمک خواهید کرد که ارزش غذا را درک کند و هر دو نیز از این کار لذت خواهید برد.

وسایل مورد نیاز:

- سیب
- دوربین عکاسی و فیلم
- لوازم آشپزی
- کاغذ
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۲ـ۱ ساعت

شروع

همراه فرزندتان درباره‌ی چرخه‌ی رشد یکی از انواع میوه یا سبزیجاتی که به‌طور معمول در محل شما رشد می‌کند صحبت کنید. مثلاً سیب را انتخاب کنید و ضمن خوردن آن با هم درباره‌ی نحوه‌ی رشد و نمو سیب صحبت کنید.

روش کار

- با هم به یک باغ میوه بروید و در صورت امکان سیب بچینید یا سیب‌هایی را که روی درخت رشد می‌کند ببینید. اگر می‌توانید از این سیب‌ها عکس بگیرید.
- از صاحب باغ خواهش کنید برایتان توضیح دهد که چه کسانی سیب‌ها را از روی درختان می‌چینند.
- جعبه‌هایی که برای جمع‌آوری سیب از آن استفاده می‌شود و وسیله‌ی نقلیه‌ای را که جعبه‌های سیب را به بازار می‌برد به فرزندتان نشان دهید.
- فرزندتان را به میوه‌فروشی ببرید تا انواع سیب عرضه‌شده را مشاهده کند. جعبه‌های آماده شده‌ی سیب را ببیند که برای فروش آماده شده است.
- سؤال کنید که هر نوع سیب مال چه محلّی است و به فرزندتان کمک کنید با انواع گوناگون سیبی که در شهر شما عرضه می‌شود آشنا شود. روی نقشه محل‌های مهم رویش سیب را در کشور خود یا در سطح جهان به فرزندتان نشان دهید: دماوند، شمیران، واشنگتن، ژاپن، لبنان و نیوزیلند.

ادامه‌ی کار

- پیشنهاد کنید فرزندتان کتابی درست کند، عنوان آن‌را **از درخت تا بازار** بگذارد و همه‌ی مراحل پخش سیب را در آن نشان دهد. او می‌تواند شکل‌هایی رسم کند و هر شکل را برای مشخص کردن مراحل روند، نام‌گذاری کند.

گسترش فعالیت

- مقداری سیب بخرید، آنها را پوست بکَنید، هسته‌های آن‌را جدا کنید و سپس آن‌را خرد کنید و با اضافه کردن آب و شکر و پختن آنها کمپوت سیب بپزید. به یک کتاب آشپزی رجوع کنید و غذاها، مربّاها، دسرها و کیک‌هایی راکه می‌توان با سیب تهیه کرد ببینید. اگر در زمان کودکی یکی از آنها را بسیار دوست داشتید، آن‌را تهیه کنید و با فرزندتان بخورید.
- داستان رشد درخت سیب را از هسته‌ی سیب برای فرزندتان تعریف کنید.
- اگر از مراحل رسیدن سیب به بازار عکس گرفتید، فرزندتان را تشویق کنید آنها را به ترتیب زمانی در دفترچه‌ای بچسباند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی انواع درختان میوه (در فصول متفاوت).

۱۵. سرپناه یا خانه: به خانه بیندیشیم

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید درک کند که همه‌ی انسان‌ها نیاز دارند که در برابر تغییرات هوا از خود محافظت کنند. فرزندتان با ساختن جایی که بتواند در آن گرم شود و خشک بماند نیاز انسان را به سرپناه درک می‌کند. او در این فعالیت روش‌های مختلفی را بررسی می‌کند که مردم برای محافظت از خود اتخاذ می‌کنند.

وسایل مورد نیاز:

- جعبه‌ی بزرگ
- پتو یا پارچه‌ی برزنت
- کاغذ
- ماژیک یا مداد شمعی
- دوربین عکاسی و فیلم
- کتاب‌ها و مجله‌هایی که تصاویر خانه‌های گوناگون را نشان می‌دهند.
- ضبط صوت و نوار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی خانه صحبت کنید: خانه‌ی خودتان، خانه‌ی مردمان

دیگر و خانه‌ی حیوانات. از فرزندتان بپرسید: «به نظر تو چرا آدم‌ها و حیوانات به محلی برای زندگی نیاز دارند؟»

روش کار

- در محله‌ی خود گشتی بزنید و به طرز زندگی مردم دقت کنید. اگر نزدیک جنگل یا فضای باز زندگی می‌کنید، به لانه‌ی حیوانات نیز دقت کنید. اگر در شهر زندگی می‌کنید به محله‌های مختلف سر بزنید تا بتوانید ساختمان‌های متفاوت را ببینید.
- فرزندتان را تشویق کنید برای خودش سرپناه بسازد. پارچه، چوب و هر وسیله‌ای را که پیشنهاد می‌کند در اختیارش قرار دهید و با او درباره‌ی وسایل ضروری زندگی صحبت کنید.
- به فرزندتان کمک کنید سرپناه را به اندازه‌ی دو نفر بسازد تا بتوانید مدتی را با هم در آن بگذرانید. اگر واقعاً می‌خواستید در آن سرپناه زندگی کنید داشتن چه امکانات دیگری ضروری بود؟
- با هم درباره‌ی آشپزی بیرون از خانه و درباره‌ی استفاده از سرپناه برای گذراندن شب بیرون از خانه یا پناه گرفتن از شرایط نامناسب جوّی صحبت کنید.

ادامه‌ی کار

- به کتابخانه سر بزنید و درباره‌ی خانه‌های مردم در دوره‌های گذشته مطالعه کنید و شکل خانه‌های آنها را ببینید. مثلاً معماری دوره‌ی قاجار یا قبل‌تر، دوره‌ی صفویه به چه صورت بوده است. سقف‌ها به چه شکلی بوده، پنجره‌ها از چه موادی ساخته می‌شده و

چه شکلی بوده است و غیره. سپس آن‌را با معماری معاصر و خانه‌های شهری و مدرن مقایسه کنید.

• فرزندتان را تشویق کنید از طرز زندگی مردم در زمان حال عکس بگیرد. سعی کنید انواع خانه مانند خانه‌های دربست، آپارتمان، ویلا، چَپَر، سیاه‌چادر، کلبه و چادر را ببینید. ممکن است فرزندتان از شما درباره‌ی افراد بی‌خانمان یا کودکان خیابانی سؤال کند. با هم درباره‌ی اسکان این افراد صحبت کنید.

• به فرزندتان درباره‌ی سازمان‌های خیریه‌ای که برای بی‌خانمان‌ها خانه می‌سازند اطلاعاتی بدهید. (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، کمیته‌ی امداد امام خمینی(ره) و...)

• برای فرزندتان از خانه‌ی دوران کودکی خود تعریف کنید. از اعضای فامیل یا دوستان نیز دعوت کنید با فرزندتان درباره‌ی خانه‌های خود گفت‌وگو کنند. از آنها بخواهید مکان مورد علاقه‌ی خود را در خانه توصیف کنند. همه‌ی این صحبت‌ها را روی نوار ضبط کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی خانه.

۱۶. سرپناه یا خانه: مقایسه سرپناه‌ها

هدف اصلی: فرزندتان با انجام این فعالیت درک می‌کند که انسان تنها موجود زنده‌ای نیست که به سرپناه نیاز دارد! او در این فعالیت خانه‌ی حیوانات و گیاهان را در سراسر دنیا بررسی می‌کند و آنها را با خانه‌ی انسان‌ها درمکان‌های‌مختلف مقایسه می‌کند. فرزندتان با ساختن مدل‌های سه‌بعدی نسبت به پیچیدگی و تنوع این سرپناه‌ها درکی به دست می‌آورد.

وسایل مورد نیاز:

- تصاویر زیستگاه حیوانات و گیاهان
- گل رُس یا خمیر بازی
- تکه‌های کوچک چوب
- کارتن‌های کوچک
- پوشال
- دوربین و فیلم عکاسی

مدت زمان: ۳۰ـ۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندتان بگویید که **زیستگاه** یعنی محل رشد و زندگی یک گیاه یا حیوان. با هم فکر کنید و زیستگاه چند حیوان و گیاه را نام ببرید. مثلاً: لانه‌ی پرنده، غارِ خرس، بیابان برای کاکتوس و جنگل مرطوب برای خزه.

روش کار

- در جنگل، کوه یا پارک قدم بزنید و زیستگاه حیوانات و گیاهان را پیدا کنید. بدون اینکه به‌آن زیستگاه آسیب بزنید، مشاهده کنید که از چه چیزهایی ساخته شده است و دقیقاً چه موادی آن‌را مناسب آن حیوان یا گیاه کرده است.
- بعد از بازگشت به خانه درباره‌ی آنچه دیده‌اید با هم صحبت کنید. وسایلی در اختیار فرزندتان قرار بدهید تا بتواند مدل کوچکی از زیستگاه یک حیوان را بسازد.
- بعد از ساختن مدل زیستگاه، نام آن‌را روی یک نشان کاغذی مشخص کنید و از آن عکس بگیرید.
- فرزندتان را تشویق کنید مدل زیستگاه حیوانات دیگر را نیز بسازد و همه‌ی آنها را به صورت سه‌بعدی و در یک جعبه‌ی بزرگ به نمایش بگذارید.

ادامه‌ی کار

- به کتابخانه سری بزنید و کتاب‌ها و مجله‌ها را ورق بزنید تا عکس یا شکل زیستگاه‌های مختلف را پیدا کنید. از آنچه دیده‌اید فهرستی تهیه کنید و از فرزندتان بپرسید که چگونه می‌تواند مدل آن‌را در خانه بسازد.

گسترش فعالیت

- برای زیستگاه‌های جانوری و گیاهی دو دفترچه درست کنید و فرزندتان را تشویق کنید که به انتخاب خود شکل زیستگاه‌های مختلف را در آنها رسم کند و درباره‌ی آنها بنویسد.

• به زیستگاه‌های مورد علاقه‌ی فرزندتان توجه کنید و زیستگاه‌های حیواناتی مانند موش کور، پلاتی‌پوس و خرس قطبی را که بخشی از سال را زیر زمین می‌گذرانند، بررسی کنید. فرزندتان را تشویق کنید که از نحوه‌ی حرکت این حیوانات در زیر زمین و نحوه‌ای که تونل حفر می‌کنند، شکل رسم کند.

• اگر در منطقه‌ای شهری زندگی می‌کنید ببینید که پرندگان و گیاهان چگونه با زندگی در میان تعداد زیادی انسان و ساختمان سازگار شده‌اند.

• با فرزندتان برنامه‌های مستند تلویزیونی را که زیستگاه حیوانات و گیاهان را نشان می‌دهد تماشا کنید و درباره‌ی این زیستگاه‌ها با هم صحبت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی لانه و زیستگاه حیوانات.
کتاب‌هایی درباره‌ی زیستگاه گیاهان، صحراها، جنگل‌ها، مراتع و...

۱۷. سرپناه یا خانه: خانه‌های تاریخی

هدف اصلی: فرزندتان در این فعالیت با خانه‌های قدیمی آشنا می‌شود و طرز زندگی مردم را در دوره‌های مختلف تاریخ درک می‌کند. او می‌آموزد که با مشاهده‌ی این خانه‌ها زندگی در قدیم را با زندگی خودش مقایسه کند.

وسایل مورد نیاز:

- عکس خانه‌های مختلف
- نقشه‌ی مکانی که از آن بازدید می‌کنید.
- فیلم و دوربین عکاسی

مدت زمان: نصف روز یا هر چقدر وقت که برای بازدید از یک خانه‌ی قدیمی لازم است.

شروع

با فرزندتان درباره‌ی طرز زندگی مردم در زمان‌های گذشته صحبت کنید و برای مشخص کردن تفاوت بین زندگی در گذشته و زمان حال، در صورت امکان عکس خانه‌های چوبی، سنگی و کاه‌گلی قدیمی و خانه‌های قدیمی مرمّت‌شده را به‌او نشان دهید. اگر از خانه‌ی قدیمی اعضای فامیل خود عکس‌هایی در دسترس دارید، آنها را نیز به‌او نشان بدهید.

روش کار

- مکانی تاریخی را برای بازدید انتخاب کنید.
- قبل از رفتن، نقشه‌ی مکان را تهیه کنید و آن‌را به فرزندتان نشان دهید و درباره‌ی نکاتی که توجه او را جلب می‌کند با هم صحبت کنید.
- درباره‌ی کسانی که در آن مکان زندگی می‌کردند برای فرزندتان تعریف کنید تا برای بازدید آماده شود. گاهی می‌توانید از زندگی‌نامه‌ها نیز استفاده کنید، به‌خصوص اگر مخصوص کودکان نوشته شده باشد.
- وقتی به‌مکان مورد نظر رسیدید، دوباره به‌نقشه نگاه کنید و اجازه بدهید فرزندتان تصمیم بگیرد که اوّل کجا بروید. برای وقتتان برنامه‌ریزی کنید و زمان‌هایی را نیز به‌استراحت اختصاص بدهید. دادن به‌موقع تنقلات و خوردن به‌موقع غذایی پیک‌نیکی کمک می‌کند که علاقه‌ی بچه‌ها به‌موضوع حفظ شود.

بچه‌های زیادی از دیدن بازارهای قدیمی لذت می‌برند. بازار قدیمی شهر کرمان، حمام تاریخی گنج‌علی‌خان و چاپخانه‌ی سنتی، اماکنی جالب و دیدنی‌اند. در اغلب شهرهای کشورمان آثار باستانی و اماکنی تاریخی وجود دارد. با سازمان میراث فرهنگی تماس بگیرید و درباره‌ی اماکن تاریخی شهر خود پرس‌وجو کنید.

ادامه‌ی کار

- احتمال دارد فرزندتان نسبت به یکی از جنبه‌های زندگی در این مکان علاقه‌مند شود. شما نیز کنجکاوی او را تحریک کنید و او را در این راه تشویق کنید. سؤالات او را یادداشت کنید و از راهنما یا از معلمش بپرسید.

- فرزندتان را تشویق کنید که از این مکان تاریخی عکس بگیرد یا کارت‌پستال آن‌را تهیه کند.
- بعد از بازگشت، به‌کتابخانه بروید و ببینید که آیا کتاب یا منابع دیگری درباره‌ی آن مکان تاریخی پیدا می‌کنید؟

گسترش فعالیت

- عکس‌هایی را که در مکان تاریخی گرفتید در آلبومی بگذارید و آنها را مطابق با نظر فرزندتان نام‌گذاری کنید.
- درباره‌ی آن مکان دفترچه‌ای درست کنید و فرزندتان را تشویق کنید که آنچه را دیده است بکشد و درباره‌ی آن بنویسد. اگر به‌بازدید اماکن تاریخی مختلفی رفتید، آنها را با هم مقایسه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی اماکن تاریخی و آثار باستانی و زندگی‌نامه‌ی افراد مربوط به آنها.

۱۸. پوشش: نیاز به لباس

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید به‌اهمیت لباس و طرز دوخت آن پی ببرد و نیازهای حیاتی خود را درک کند. با درک لباس، فرزندتان به‌جنبه‌های کاربردی لباسی که برای پوشیدن انتخاب می‌کند، علاقه‌مند می‌شود. او روش‌های متنوعی را که مردم برای پوشاندن بدن خود برمی‌گزینند، می‌بیند و اهمیت تفاوت‌های فرهنگی را درک می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

- پارچه‌ی دوخته‌نشده یا ملحفه و حوله
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک
- کاغذ
- لباس‌های فرزندتان
- کتاب‌ها یا ژورنال‌های لباس

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

از فرزندتان بخواهید تصور کند که می‌خواهد برای زندگی به جایی مانند فضا برود که هیچ چیزی از قبل در آن وجود ندارد و تنها می‌تواند یک چمدان با خود ببرد. با هم درباره‌ی وسایلی که برای ادامه‌ی حیات ضروری است صحبت کنید.

روش کار

◉ از وسایلی که از نظر فرزندتان **ضروری** است صورت‌برداری کنید. مثلاً: غذا، لباس، سرپناه، عشق و دوستی. از **خواسته‌های** او نیز مانند کتاب، اسباب‌بازی و تلفن در ستونی جداگانه صورت‌برداری کنید.

◉ به‌او کمک کنید یک دست از لباس‌هایش را برای بردن به‌مکان جدید انتخاب کند. درباره‌ی رابطه بین آب و هوا و لباس و ضرورت هر تکه از آن لباس صحبت کنید. مثلاً بپرسید: «اگر هیچ‌وقت باران نبارد چه؟ آیا به‌بارانی نیاز خواهی داشت؟ اگر فقط گهگاهی باران ببارد از چه چیزی می‌توانی به‌جای بارانی استفاده کنی؟»

◉ هرکدام از شما تکه‌ای پارچه در دست بگیرید. از فرزندتان بپرسید که آیا می‌توان از آن برای پوشش خود استفاده کرد؟ پارچه را طوری دور خودتان بپیچید که مفید به‌نظرتان می‌رسد. چه قسمت‌هایی از بدن شما را می‌پوشاند؟ در این‌باره با هم صحبت کنید.

ادامه‌ی کار

◉ با استفاده از کش، آزمایش کنید و پارچه را به‌بدن خود وصل کنید. این پارچه‌ی ساده را با پیراهن، شلوار یا بلوز دوخته‌شده مقایسه کنید. مثلاً بپرسید: «خیاط چه چیزهایی اضافه کرده است؟ به‌نظر تو چرا دکمه یا زیپ اضافه کرده است؟»

◉ مواد و وسایل داخل خانه‌تان را بررسی کنید و ببینید از کدام‌یک از آنها می‌توانید به‌جای کفش استفاده کنید. روش‌های مختلف را برای وصل کردن آنها به‌پای خود امتحان کنید.

گسترش فعالیت

◉ درباره‌ی لباس‌هایی که مردم در قدیم می‌پوشیدند با هم صحبت کنید. به‌کتابخانه سری بزنید و ژورنال‌های قدیمی یا کتاب‌هایی را درباره‌ی طراحی لباس پیدا کنید. به پوشاک بچه‌ها و تغییراتی که در آن به‌وجود آمده دقت کنید.

◉ فرزندتان را تشویق کنید درباره‌ی پوشاک بچه‌ها در گذشته و حال دفترچه‌ای درست کند.

◉ با کمک همدیگر لباس‌های فرزندتان را بررسی کنید. برای دوختن یک پیراهن از چند تکه پارچه استفاده شده است؟ اگر خیاطی بلد هستید یک الگوی ساده را به فرزندتان نشان دهید. به او بگویید که چگونه قبل از اختراع چرخ خیاطی مردم لباس‌های خود را با دست می‌دوختند.

◉ به‌مجله‌ها نگاه کنید یا خودتان عکس بگیرید و به‌لباس‌های جالبی که امروزه مردم می‌پوشند توجه کنید. در بعضی از فرهنگ‌ها مردم لباس‌های بسیار ساده‌ای می‌پوشند، مثلاً تکه‌ای پارچه را به‌طرز جالبی دور خود می‌پیچند، اینگونه لباس‌ها را به‌فرزند خود نشان بدهید.

۱۹. پوشش: بررسی کفش

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید که انواع کفش را دسته‌بندی کند و کاربرد آنها را درک کند. او به‌اهمیت پوشش برای پاها که وسیله‌ی مهمی برای حرکت مردم است، پی می‌برد و می‌بیند که کفش‌ها مدل‌های مختلفی دارند و هر شکل از کفش کاربرد متفاوتی دارد. فرزندتان با دیدن و مقایسه کردن کفش‌های دیگران و با استفاده از تخیّل خود برای اختراع انواع دیگر کفش به‌ابزاری برای ارزیابی کفش دست می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

- مجموعه‌ای از انواع کفش (پوتین، کفش کتانی، سندل، کفش کوه، دمپایی، کفشِ بندی، کفشِ سگک‌دار، کفشِ پاشنه‌بلند، کفشِ لژدار و غیره)
- عکس کفش‌های مدل قدیمی
- عکس مردم کشورهای دیگر جهان با کفشی که پوشیده‌اند و عکس مراسم خانوادگی که کفش افراد نیز در آنها دیده می‌شود.
- کاغذ
- ماژیک و مداد شمعی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی کفشی که فرزندتان پوشیده است صحبت کنید. اگر

پابرهنه است با هم در این‌باره صحبت کنید که چرا مردم در بسیاری از اماکن کفش می‌پوشند. مثلاً بپرسید: «آیا واقعاً به کفش نیاز داریم یا چون از آن خوشمان می‌آید آن‌را می‌پوشیم؟» در خانه‌ی خود به «شکار کفش» بروید و انواع مختلف کفشی را که در خانه‌تان پیدا می‌شود، جمع کنید.

روش کار

- کفش‌هایی را که پیدا کردید، دسته‌بندی کنید. از فرزندتان بخواهید آنها را به روش‌های مختلف گروه‌بندی کند، مثلاً: کفش‌های بیرون از خانه، کفش‌های تابستانی، کفش‌های مخصوص هوای بارانی و برفی، و هر روش دیگری که به ذهنش می‌رسد.
- به اسمی که فرزندتان روی هر کفش می‌گذارد گوش کنید. از انواع مختلف آنها صورت‌برداری کنید. به تفاوت‌ها و شباهت‌های آنها دقت کنید.
- به فرزندتان کاغذ بدهید تا مردم را با کفش‌های مورد علاقه‌ی خود نقاشی کند. از او بپرسید: «به نظر تو مردم چرا این کفش‌ها را می‌پوشند؟ آیا این کفش‌ها از پاهای آنها محافظت می‌کند؟ آیا این کفش‌ها قشنگ‌اند؟ کفش مورد علاقه‌ی تو کدام است؟»

ادامه‌ی کار

- عکس کفش‌های مدل قدیمی یا کفش‌های قدیمی‌ای را که در خانه نگه داشته‌اید، به فرزندتان نشان دهید. عکس‌های مراسم خانوادگی و فامیلی را با هم تماشا کنید و درباره‌ی کفش‌هایی که شرکت‌کنندگان پوشیده بودند با هم صحبت کنید. نظر او را درباره‌ی علت تغییر مدل کفش‌ها بپرسید.

• مجله‌هایی مانند *National Geographic* را تورّق کنید و عکس مردم کشورهای دیگر را با کفش‌هایشان پیدا کنید. مردم پابرهنه را ببینید و درباره‌ی علت پابرهنگی آنها صحبت کنید. آیا به علت آب و هوا پابرهنه‌اند یا به علت فقر؟

گسترش فعالیت

• با استفاده از تخیل خود تصور کنید که ده سال یا صد سال آینده کفش‌ها چه شکلی می‌شوند. بپرسید: «به نظر تو چرا مُدل کفش‌ها تغییر خواهد کرد؟»
• روی کاغذ کفش مناسبی را برای قرن ۲۱ طراحی کنید.
• از فرزندتان بخواهید تصور کند اولین کفشی که مردم می‌پوشیدند چه شکلی بود و از او بخواهید شکل آن کفش‌ها را بکشد.
• با هم به طرز ساخت کفش فکر کنید. مثلاً بپرسید: «اول کدام قسمت را درست می‌کنند؟ آیا با دست هم می‌شود کفش درست کرد؟» هر چه درباره‌ی کارخانه‌ی کفش و شیوه‌ی کار کارگران آنجا می‌دانید برای فرزندتان توضیح دهید.

بخش ۵

رشد و تغییر

۲۰. تشکیل محور زمان

هدف اصلی: فرزندتان با انجام این فعالیت می‌آموزد که زمان گذشته و حال را روی محور زمان مشخص کند. او پی خواهد برد که اتفاقات روی یک خط پیوسته رخ می‌دهند. فرزندتان با اندیشیدن به زندگی خود به‌ابزار درک گذشته و حال دست می‌یابد.

وسایل مورد نیاز:

- تقویم ماهانه‌ای که بتوانید کنار روزهای آن مطلب بنویسید.
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی
- یک ورق کاغذ بزرگ

شروع

تقویم را به‌فرزندتان نشان دهید و ایام هفته را مشخص کنید. کارهایی را که فرزندتان در طول هفته انجام داده است کنار هر روز آن یادداشت کنید. روزهای گذشته‌ی هفته‌ی جاری چه اتفاقاتی افتاد، در روزهای آینده چه اتفاقاتی خواهد افتاد؟ برای فرزندتان روزهای هفته را به‌صورت محور زمان[1] نشان دهید.

روش کار

- بچه‌ها را تشویق کنید به‌کارهایی فکر کنند که در حال حاضر

1. time line

توانایی انجام آن‌را دارند، و وقتی کوچک‌تر بودند، نمی‌توانستند. به‌او بگویید که محور زمان چگونه به‌ما کمک می‌کند وقایع را به‌خاطر بسپاریم. محور زمان به‌ما کمک می‌کند که زمان خود را به‌سرعت «بخوانیم».

- به‌بعضی از نقاط مشخص زندگی فرزندتان فکر کنید، مثلاً اولین کلمه‌ای را که به‌زبان آورد، اولین قدمی که برداشت، اولین مسافرتی که رفت، یا اولین‌باری که سوار دوچرخه شد. به‌ترتیب وقوع درباره‌ی این زمان‌ها با او صحبت کنید. به‌فرزندتان کاغذ بدهید تا شکل چهار واقعه را رسم کند. عنوان هریک را بنویسید و از فرزندتان بخواهید آنها را به‌ترتیب وقوع مرتّب کند.
- یک نوار کاغذی باریک و بلند را زیر این شکل‌ها بچسبانید و سن فرزندتان را هنگام وقوع هر یک از آنها روی نوار کاغذی مشخص کنید. سال تقویمی را نیز یادداشت کنید. (مثلاً: ۵ سالگی، سال ۱۳۸۱).

ادامه‌ی کار

- یک نفر را انتخاب کنید که فرزندتان او را خوب می‌شناسد. از او بخواهید چند عکس به‌شما بدهد تا بتوانید محور زمان زندگی او را ترسیم کنید. فرزندتان را تشویق کنید با او «مصاحبه» کند و عکس‌ها را روی محور زمان مرتب کند. فرزندتان در زمان انجام این فعالیت از شنیدن قصه‌هایی که این شخص از زندگی خود تعریف می‌کند لذت خواهد برد.
- وقایعی را که در شهر شما یا در دنیا در طول یک دوره‌ی چندماهه رخ می‌دهد انتخاب کنید و به‌فرزندتان کمک کنید آنها را روی محور زمان تنظیم کند.

گسترش فعالیت

- عکس اعضای فامیل (در صورت امکان مادربزرگ و پدربزرگ و اجداد خودتان) را که ۵۰ تا ۱۰۰ سال پیش زندگی می‌کردند به فرزندتان نشان دهید. سال گرفتن هر عکس را به صورت تقریبی روی یک کارت کوچک بنویسید و فرزندتان را کمک کنید کارت‌ها را به ترتیب زمان مرتب کند و عکس مربوط به هرکدام را در بالای کارت قرار دهد.
- وقتی به عکس اجداد، پدربزرگ و مادربزرگ و خودتان اشاره می‌کنید، به ترتیب بگویید در زمان اجدادم، زمان پدربزرگ و مادربزرگم، زمان خودمان. فرزندتان را تشویق کنید قبل از چسباندن این عکس‌ها به محور زمان، آنها را چند بار به ترتیب وقوع مرتب کند.
- وقتی به مسافرت می‌روید روزانه از کارهایی که می‌کنید و چیزهایی که می‌بینید گزارش تهیه کنید. پس از بازگشت فرزندتان را تشویق کنید آنها را روی محور زمان مشخص کند.
- با استفاده از گیره‌ی لباس عکس‌هایی را که از مجلات جدا می‌کنید براساس نظر فرزندتان و به ترتیب وقوع آنها به بند رخت آویزان کنید. فرزندتان را تشویق کنید از قوه‌ی تخیّل خود استفاده کند و دلایل خود را برای تنظیم زمان وقوع هر عکس روی محور زمان بیان کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی رشد بچه‌ها (بزرگ شدن) و اتفاقاتی که با بزرگ شدن برای آنها می‌افتد.

۲۱. تاریخ زنده

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید با دیدن حوادث تاریخی‌ای که رخ می‌دهد نسبت به تاریخ درک و فهم به دست آورد. فرزندتان فرصت پیدا می‌کند به سخنان رهبران ملی و جهانی و نامزدهای سیاسی گوش کند و شما نیز می‌توانید حوادثی را که از نظرتان مهم است با او در میان بگذارید. او بدین ترتیب علاقه‌مند می‌شود که به وقایع جاری توجه کند و ربط آنها را به وقایع گذشته پیدا کند.

وسایل مورد نیاز:

- روزنامه و مجله

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

مقاله‌ای را در روزنامه یا مجله انتخاب کنید که اخبار آن از نظرتان مهم است. بهتر است به‌جای توجه به‌گزارش‌های جنگی و خبر سقوط هواپیماها، به‌گزارش‌های انسانی و حوادث مهم عینی مانند امضای قرارداد ضد تسلیحات هسته‌ای، که انسان‌ها را به‌سوی صلح می‌برد، توجه کنید.

روش کار

- وقتی می‌دانید که یک سخنران ماهر می‌خواهد درباره‌ی مسئله‌ای

سیاسی سخنرانی کند، فرزندتان را تشویق کنید که همراه شما بخشی از سخنرانی او را از رادیو یا تلویزیون گوش کند. ممکن است موضوع سخنرانی برای او قابل فهم نباشد اما می‌تواند بیان پراحساس سخنران را درک کند.

- فرزندتان را به یک راهپیمایی و یا گردهمایی ببرید که در آن هم سخنرانی هست و هم شعار یا موسیقی. اگر نسبت به بعضی از مسائل اعتقادات محکمی دارید، آن‌را با فرزندتان در میان بگذارید.
- یک مجلّه‌ی خبری را مشترک شوید و عکس افراد مهمی را که از نظر شما «در تاریخ زنده خواهند ماند»، به فرزندتان نشان دهید.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را تشویق کنید از وقایع جاری دفترچه‌ای درست کند و مقاله و عکس‌هایی را که به مدرسه، ورزش یا مسائل دیگری که به آن علاقه دارد، مربوط می‌شود، در آن بچسباند.
- به مقاله‌هایی که درباره‌ی حفاری و اکتشافات جاری باستان‌شناسی در اماکن تاریخی نوشته می‌شود توجه کنید. مثلاً شوشِ دانیال در ایران، جیمز تاون در ایالت ویرجینیای امریکا، ویرانه‌های مایا در یوکاتانِ مکزیک و حفاری‌هایی که در یونان انجام می‌شود.

گسترش فعالیت

- با فرزندتان درباره‌ی «انسان‌های بزرگ» دفترچه‌ای درست کنید. هم انسان‌های گذشته را در آن بگنجانید و هم رهبران فعلی جهان را. هم درباره‌ی دست‌آوردهای آنها صحبت کنید و هم درباره‌ی نقاط ضعفشان.

• هنگامی که با فـرزندتان روزنـامه را ورق مـی‌زنید، اگـر در آن به‌حوادث تاریخی اشاره‌ای شده است، آن‌را برای فرزندتان بازگو کنید.

آگاه باشید که اگر اجازه بدهید فرزندتان به‌تمام اخبار گوش کند، ممکن است به‌طور مثال نسبت به‌وقوع جنگ یا حملات هسته‌ای دچار نگرانی شود. برنامه‌های تاریخی و برنامه‌هایی را که درباره‌ی وقایع مـخصوص پخش می‌شود انتخاب کنید و فرزندتان را دعوت کنید که آنها را تـماشا کند. هوشیار باشید برنامه‌هایی را که تصاویر ترسناک را نشان می‌دهد و در او احساس ناامنی ایجاد می‌کند، نبیند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی چهره‌های تاریخی معاصر ایران و جهان و تاریخ مصور ایران و جهان برای کودکان. (نظیر گاندی، مارتین لوترکینگ، جمال عبدالناصر، نـلسون مـاندلا، فـیدل کاسترو، میرزا کوچک‌خان، امام خمینی(ره)، دکتر مصدق، آیت‌الله طالقانی، دکتر شریعتی و...م)

۲۲. هنر در گذر زمان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید نسبت به هنرمندان و سبک‌های هنری در طول تاریخ آگاهی پیدا کند. او هنر را در متن تاریخِ دوره‌ای که در آن پدید آمده درک خواهد کرد و خواهد دید که کدامَ‌یک از سبک‌ها جذّاب‌تر و درک کدام‌یک از سبک‌ها مشکل‌تر است. شما با این فعالیت اولین درس تاریخ هنر را به فرزندتان می‌دهید!

وسایل مورد نیاز:

- کارت‌پستال‌های آثار هنری، مانند نقاشی‌ها، مجسمه‌ها و کلاژ کاغذ
- رنگ و قلم‌مو
- مداد کنته یا مداد طراحی
- موادی برای ساختن کلاژ، مانند چوب، پوشال و نخ
- گل رُس

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به یک موزه‌ی هنری سر بزنید. به یک یا چند اثر توجه بیشتری بکنید. اجازه بدهید فرزندتان مسیر را در طول بازدید تعیین کند. کارت‌پستال آثار هنری هنرمندان مختلف را در طول دوره‌ای خاص، از موزه تهیه کنید.

روش کار

• با هم درباره‌ی بازدیدتان از موزه و درباره‌ی آثاری که مورد علاقه‌ی فرزندتان بود صحبت کنید.
• کارت‌پستال‌ها را جلویتان بگذارید و تک‌تک درباره‌ی آنها صحبت کنید. آنها را به‌ترتیب زمان خلق اثر مرتب کنید. درباره‌ی عنوان هر اثر با هم صحبت کنید و از فرزندتان بپرسید که به‌نظر او چرا هنرمند چنین عنوانی را برای اثر خود برگزیده است. ممکن است فرزندتان بعد از دیدن «لبخند ژوکوند» لئوناردو داوینچی یا بعد از دیدن پیکرتراشی‌های میکل‌آنژ، بخواهد درباره‌ی این هنرمندان مطالب بیشتری بداند.
• درباره‌ی قاره و کشوری که اثر هنری در آن خلق شده است برای فرزندتان چیزهایی بگویید. مثلاً ممکن است مجسمه‌ای چوبی نظر فرزند شما را جلب کند که در مالی در غرب آفریقا تراشیده شده است.

ادامه‌ی کار

• به‌فرزندتان پیشنهاد کنید دفترچه‌ای درست کند و کارت‌پستال‌های آثار هنری را در آن بچسباند. به‌او کمک کنید آنها را به‌طور تقریبی به‌ترتیب زمان خلق مرتب کند و با درج نام کشور مربوطه و تاریخ خلق اثر، روی محور زمان قرار دهد.

گسترش فعالیت

• فرزندتان را تشویق کنید تلاش کند یک اثر هنری خلق کند. مقداری رنگ، مواد و لوازم کُلاژ یا گِل رُس در اختیار او قرار بدهید

تا هنرمندی شود در کارگاه خود. اثر هنری او را نگه دارید، یا از آن عکس بگیرید.

⚠ **کتاب‌های مصوّر بچه‌ها منابع هنری خوبی‌اند. فرزندتان را تشویق کنید تصاویر همه‌ی کتاب‌هایی را که توسط یک تصویرگر خاص خلق شده است، بررسی کند و بدین ترتیب سبک او را بشناسد.**

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی هنر برای کودکان، یا درباره‌ی هنرمندان.

۲۳. جمع‌آوری سکّه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به‌فرزندتان کمک می‌کنید تاریخ پول را درک کند. او با بررسی روش‌های قدیمی معامله کردن و با بررسی تغییرات پول در طول زمان، درباره‌ی تاریخ پول چیزهایی می‌آموزد.

وسایل مورد نیاز:

- تعدادی مهره‌ی ریز
- مجموعه‌ای از سکه‌های قدیمی و جدید ایرانی
- مجموعه‌ای از سکه‌های کشورهای دیگر

مدت زمان: ۳۰ـ۱۵ دقیقه

شروع

از فرزندتان بخواهید تصور کند که مردم قبل از اختراع پول چگونه معامله می‌کردند و برایش توضیح بدهید که برخی از ملل هنگام معامله و تجارت از مهره‌های تجاری استفاده می‌کردند. به‌او یک‌سری مهره بدهید و بگذارید با آنها بازی کند تا برای معامله و تبادل، یک نظام بسازد.

روش کار

- مجموعه‌ای از سکه‌های مختلف را در اختیار فرزندتان قرار دهید

تا آنها را بررسی کند و علائم خاص یا طرح چهره‌ی افراد خاص را روی آنها پیدا کند.

- با همدیگر تاریخ روی سکه‌ها را بخوانید و آنها را به ترتیب زمان مرتب کنید. درباره‌ی حوادث تاریخی دوره‌ی ضرب هر سکه برای فرزندتان تعریف کنید و از تاریخ ثبت‌شده روی سکه‌ها صورت‌برداری کنید.
- اگر روی سکه‌ها طرح چهره‌ی کسی ضرب شده است، برای فرزندتان هر چه درباره‌ی او می‌دانید، تعریف کنید.
- از فرزندتان بخواهید سکه‌های خارجی را با سکه‌های ایرانی مقایسه کند و تفاوت‌ها و شباهت‌های آنها را پیدا کند. نوشته‌های روی هر سکه را بخوانید و سعی کنید ارزش سکه‌های خارجی را تخمین بزنید.

ادامه‌ی کار

- به فرزندتان بگویید که علمی به نام سکه‌شناسی[1] وجود دارد که به شناخت سکه‌ها مربوط می‌شود. اگر در میان دوستان یا اعضای فامیلتان کسی هست که کلکسیون سکه داشته باشد، فرزندتان را با او آشنا کنید یا او را برای بازدید به موزه‌ای ببرید که کلکسیون سکه دارد.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید یک بنگاه تجاری تشکیل دهد و روی اقلام تجاری خود قیمت بگذارد.

1. numismatics

• به او یک دخل پُر از سکه بدهید و ببینید که چگونه مغازه‌ی خود را می‌گرداند. با استفاده از جعبه و کارتن فضایی مانند فضای مغازه درست کنید.

• به فرزندتان پیشنهاد کنید روی سکه‌های مورد علاقه‌ی خود یک ورقه کاغذ نازک بگذارد و روی آن‌را با مداد شمعی بکشد تا طرح آن سکه‌ها چاپ شود.

حمام گنج‌علی‌خان در کرمان که جزو آثار باستانی است و تبدیل به موزه شده است. در جنب آن موزه سکّه وجود دارد که سکه‌های رایج در قرن‌های گذشته به نمایش گذاشته شده‌اند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی سکه، پول و تاریخ پول برای بچه‌ها.

۲۴. رأی‌گیری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید اهمیت رأی‌گیری را درک کند. هنگامی که شما رأی می‌دهید، او نیز به مسائل پُشت پرده‌ی رأی‌گیری علاقه‌مند می‌شود. حق رأی دادن یکی از حقوق اساسی هر انسان است. شما با آشنا کردن فرزند خود با رأی‌گیری، به‌او یک درس اجتماعی مهم می‌دهید.

وسایل مورد نیاز:

- کاغذ
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

برای آشنا کردن فرزندتان با رأی‌گیری، برای انجام یک فعالیت خانوادگی یا صرف یک غذای مخصوص، از اعضای خانواده رأی بگیرید. بگویید که هر کسی فقط حق دارد یک رأی بدهد و هر گزینه‌ای که بیشترین رأی را بیاورد برگزیده می‌شود. ممکن است دو گزینه رأی برابر بیاورند، برای حل این مشکل چاره‌ای بیندیشید.

روش کار

- برای اینکه مسئله‌ی رأی‌گیری را تا حدی جدی‌تر کنید یک روز

خاص را به‌عنوان «روز رأی‌گیری برای غذا» اعلام کنید. از فرزندتان بپرسید چه غذایی را پیشنهاد می‌کند، سپس از او بخواهید پیشنهاد خود را طرح و تلاش کند که دیگران را برای رأی دادن به پیشنهاد خود، متقاعد سازد.

- روشی برای رأی‌گیری انتخاب کنید. مثلاً می‌توانید رأی خود را داخل یک جعبه بیاندازید، نی بکشید[1] یا شیر و خط بیاندازید.

ادامه‌ی کار

- هنگام برگزاری انتخابات بعدی، فرزند خود را همراه خود ببرید تا داخل حوزه‌ی اخذ رأی بیاید و روند رأی‌گیری را ببیند.
- وقتی به خانه بازگشتید فرزندتان را تشویق کنید مراحلی را که در روند رأی‌گیری دیده توسط رسم شکل مشخص کند. به او یادآوری کنید که قبل از رأی دادن ابتدا ثبت نام کردید.

گسترش فعالیت

برای انتخاب یک گزینه چه راه‌های دیگری وجود دارد؟

- می‌توانید برای موافقت با کاری دست خود را بلند کنید.
- می‌توانید «سنگ، کاغذ، قیچی» بازی کنید. در این بازی هر یک از شرکت‌کنندگان انتخاب می‌کند که سنگ، کاغذ یا قیچی باشد و سپس دست‌های خود را همزمان جلو می‌آورند. قانون بازی این است که قیچی کاغذ را می‌بُرد. کاغذ سنگ را می‌پوشاند و سنگ قیچی را می‌شکند.

---

۱. به تعداد نفرات رأی‌دهنده چند نی آماده کنید. یکی از نی‌ها باید کمی کوتاه‌تر از بقیه باشد. آنها را دسته کنید تا هر کسی یکی را انتخاب کند. رأی کسی اجرا می‌شود که کوتاه‌ترین را بکشد.

- همه می‌توانند بعد از پیشنهاد یک موضوع بلی یا خیر بگویند.
- هر یک از اعضای خانواده می‌تواند نام خود را روی یک برگه کاغذ بنویسد. سپس همه‌ی برگه‌ها را داخل یک جعبه بریزید تا فرزندتان یکی از آنها را بیرون بیاورد. همه‌ی اعضای خانواده باید پیشنهاد کسی را بپذیرند که نامش از جعبه بیرون آمد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی انتخابات و رأی‌گیری (داستان، غیرداستان).

۲۵. درست کردن یک کپسول زمان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان اجازه می‌دهید بخشی از تاریخ را حفظ کند. به‌او بگویید که می‌تواند با حفظ چند شیء حائز اهمیّت از زمان حال، برای مردم آینده از زندگی خود در این زمان، تعریف کند. شاید این فکر برای فرزندتان اعجاب‌انگیز باشد.

وسایل مورد نیاز:

- یک جعبه‌ی دردار فلزی یا مقوایی یا یک دبّه‌ی پلاستیکی دردار
- اشیاء کوچکی که برای فرزندتان مهم است و در جعبه جا می‌شود. مثلاً: عکس، اسباب‌بازی‌های کوچک، دیسک‌های کامپیوتری، گل سر یا سنجاق مورد علاقه‌ی او
- کاغذ
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی اینکه چگونه می‌توانیم با مردمان آینده درباره‌ی زمان حال صحبت کنیم. با فرزندتان گفت‌وگو کنید. درباره‌ی نقش موزه‌ها، کتاب‌ها و فیلم‌ها که می‌توانند بیانگر زمان ما باشند بحث کنید.

روش کار

- با هم فکر کنید و از اشیایی که می‌توانید داخل کپسول زمان بگذارید صورت‌برداری کنید.
- فرزندتان را تشویق کنید که یک کپسول زمان طراحی کند و آن‌را مطابق با سلیقه‌ی خود تزیین کند. شاید بخواهد قبل از اجرای طرح خود ابتدا آن‌را روی کاغذ طراحی کند. هر جا که لازم شد او را کمک کنید.
- اشیا را در کپسول زمان قرار دهید و برای پنهان کردن یا دفن کردن آن جایی انتخاب کنید. مثلاً: انباری، کمد یا (اگر وضعیت آب و هوا یا دوام کپسول اجازه می‌دهد) بیرون از خانه.
- کپسول زمان را پنهان یا دفن کنید. اگر تقویم پنج، ده یا بیست‌ساله دارید، زمانی را در آینده مشخص کنید تا کپسول زمان را با فرزندتان دربیاورید و داخل آن‌را بررسی کنید.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را تشویق کنید تا تصویرهای خود را از آینده بکشد و دفترچه‌ای در این‌باره درست کند.

گسترش فعالیت

- علاقه‌ی فرزندتان را به باستان‌شناسی جلب کنید و به‌او بگویید که با حفّاری در اماکن باستانی درباره‌ی زندگی مردم درگذشته‌های دور می‌آموزیم و می‌فهمیم که چه چیزهایی برای آنها مهم بود. به‌او بگویید همان‌طور که ما حفّاری می‌کنیم تا اشیای سرامیکی و دیگر لوازم خانگی باستانی را پیدا کنیم، می‌توانیم برخی از اشیاء امروزی

خود را درون یک کپسول زمان بگذاریم تا کسی آن‌را در آینده پیدا کند. بدین ترتیب فرزندتان به باستان‌شناسی نیز علاقه‌مند می‌شود.

- با دیگران نیز صحبت کنید و نظر آنها را درباره‌ی اشیای مهمی که باید در کپسول زمان گذاشت، بپرسید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی کپسول زمان، حفّاری، باستان‌شناسی و...

۲۶. بازگشت به آینده

هدف اصلی: با انجام این فعالیت، فرزند خود را با زمان آینده و گذشته آشنا می‌کنید. ممکن است فرزندتان به‌آینده فکر نکرده باشد. به‌او می‌توانید بگویید که وقتی بچه بودید، از آینده چه تصوّری داشتید و این تصور تا چه حدی به‌واقعیت تبدیل شده است. فرزند شما نیز می‌تواند تصورات خود را از آینده بیان کند.

وسایل مورد نیاز:

- قدرت تخیل و حافظه‌تان
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی
- کاغذ

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

به فرزندتان بگویید که وقتی هم‌سن و سال او بودید درباره‌ی آینده چه تصوری داشتید و در تصور شما چه وسایلی اختراع می‌شد؟ کدام‌یک از اختراعات به‌ذهن شما خطور نکرده بود؟ در صورت امکان از والدین یا از مادربزرگ یا پدربزرگتان بخواهید درباره‌ی تصوراتی که هنگام کودکی از زمان آینده داشت، برای فرزندتان تعریف کند. آیا می‌تواند اولین پرواز را با هواپیما به‌خاطر بیاورد؟

روش کار

• به فرزندتان بگویید مردم از چه جهاتی با مردم زمان کودکی شما شبیه‌اند. برای او توضیح بدهید که گذشته گاهی از اوقات تکرار می‌شود. برای او از اتفاقاتی که به‌طور مرتب تکرار می‌شوند، مثال بزنید. برایش یادآوری کنید که مردم، جنگ جهانی اول را «جنگِ پایان‌بخشِ جنگ‌ها» می‌نامیدند اما باز هم جنگ‌ها واقع می‌شوند. زمانی مردم فکر می‌کردند که می‌توانند در آینده برای مسافرت سری به کره‌ی ماه بزنند اما زمان آن هنوز فرانرسیده است.

• محور زمان را رسم کنید و گذشته، حال و آینده را روی آن رسم کنید تا فرزندتان این مفاهیم را بهتر درک کند.

• فرزندتان را تشویق کنید به‌آنچه ممکن است در آینده رخ بدهد، فکر کند. چند موضوع را درباره‌ی آینده تعیین کنید و نظرهای او را درباره‌ی این موضوع‌ها یادداشت کنید، مثلاً: رفت و آمد در آینده، اطلاع‌رسانی در آینده، غذاهای جدیدی که در آینده کشف خواهد شد، روش حل مشکلات و دست‌یابی به‌صلح و وسایل خانگی جدید که در آینده کشف خواهد شد.

• به فرزندتان پیشنهاد کنید تصاویر ذهنی خود را رسم کند و آنها را در دفترچه‌ای که «آینده» نامیده‌اید، بگذارید. هر چند سال یک‌بار دفترچه را در بیاورید و آن‌را مرور کنید.

ادامه‌ی کار

• مردم در نمایشگاه جهانی ۱۹۳۹ درباره‌ی آینده پیش‌بینی کردند، درباره‌ی این موضوع تحقیق کنید و اطلاعاتی به‌دست آورید. با

فرزندتان صحبت کنید و ببینید که پیش‌بینی‌های مردم تا چه حد به‌واقعیت نزدیک بوده است.

- یک فیلم علمی تخیلی قدیمی را با فرزندتان تماشا کنید و ببینید آینده را چگونه به تصویر کشیده است.
- فرزندتان را تشویق کنید وسیله‌ای را برای استفاده در آینده اختراع کند. وسایلی در اختیارش قرار دهید و خودتان نیز برایش وقت بگذارید تا بتواند وسیله را بسازد.

گسترش فعالیت

- مجله‌های علمی را با فرزندتان تورق کنید و مقاله‌هایی که درباره‌ی علم پزشکی در آینده نوشته شده را با هم بخوانید. با هم تصویر دستگاه‌هایی که اختراع شده است را تماشا کنید.
- اگر در روزنامه مقاله‌ای درباره‌ی دستگاه‌هایی می‌بینید که دانشمندان در حال طراحی آنها هستند، این مقاله‌ها را بخوانید و با فرزندتان در این‌باره صحبت کنید. به‌نظر شما کدام‌یک از این دستگاه‌ها در آینده وجود خواهد داشت؟
- اگر نسبت به‌اتفاقاتی که قرار است در آینده رخ بدهد خوشحال هستید. این احساس خود را ابراز کنید و تنها به‌گفتن اینکه زندگی در گذشته بهتر بود، بسنده نکنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی آینده، کامپیوتر، اختراعات، فن‌آوری و...

۲۷. حقایق اعجاب‌انگیز

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندتان را تشویق می‌کنید تا پیدایش راه‌حل مسائل امروزی را در گذشته جستجو کند. فرزندتان از دیدن اینکه مردمان باستانی چقدر می‌فهمیدند متعجب خواهد شد. اگر از گوشه و کنار درباره‌ی تاریخ به‌او اطلاعات جالبی بدهید تا آن‌را گردآوری کند، به تاریخ علاقه‌مند خواهد شد.

وسایل مورد نیاز:

- کاغذ
- مداد، مداد شمعی یا ماژیک

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

یک حقیقت تاریخی اعجاب‌انگیز را برای فرزندتان نقل کنید، مثلاً بگویید که هزاران سال پیش مردمان مینویی[1] در جزیره‌ی کِرت از توالت استفاده می‌کردند.

روش کار

- فرزندتان را تشویق کنید دفترچه‌ای درست کند و حقایق اعجاب‌انگیز را درباره‌ی مردمان گذشته در آن ثبت کند.

1. Minoan

◉ فرزندتان را کمک کنید درباره‌ی زندگی مشاهیر اطلاعاتی کسب کند. علت شهرت آنها را جستجو کنید و بررسی کنید که کدام‌یک از کارهای آنها از نظر مردمان امروزی قابل تحسین است. درباره‌ی دوره‌ی تاریخی این افراد مطالعه کنید.

ادامه‌ی کار

◉ فرزندتان را تشویق کنید تصور کند که خودش آن شخص است. لباس‌های قدیمی متعلق به‌آن دوره را تن فرزندتان کنید و صحنه را طوری بسازید که می‌خواهید زندگی او را به‌صورت یک نمایش یا فیلم درآورید.

گسترش فعالیت

◉ به موزه یا کتابخانه‌ای بروید تا بتوانید درباره‌ی شخص مورد نظر فرزندتان یا درباره‌ی دوره‌ی تاریخی او اطلاعاتی به‌دست آورید. اگر خانه یا زادگاه آن شخص مشهور در نزدیکی‌های شماست، قرار بگذارید که از آن بازدید کنید.

◉ مسائل امروزی را با مشکلات روزگار آن شخص مقایسه کنید. اگر درباره‌ی مسئله‌ی خاصی از زندگی آن شخص اختلاف نظر وجود دارد، موضوع را با فرزندتان مطرح کنید و او را تشویق کنید که رابطه‌ی این اختلاف نظر را با وضعیت روز پیدا کند و در این‌باره بحث کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی ابن‌سینا، زکریای رازی، تمدن‌های قدیمی ایران، مصر، هند و...

بخش ۶

بیرون از خانه،
رفتن از جایی به جای دیگر

۲۸. استفاده از قطب‌نما

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید جهت‌های جغرافیایی را روی نقشه تشخیص دهد و از قطب‌نما استفاده کند.
ممکن است فرزندتان اهل پیاده‌روی در طبیعت باشد اما گم شدن در جنگل یا کوه را تاکنون تجربه نکرده باشد. او می‌تواند با استفاده از ابزاری به‌نام قطب‌نما، و با داشتن چهار جهت جغرافیایی، درباره‌ی کره‌ی زمین دانش کسب کند و به‌ترس خود از گم شدن غلبه کند.

وسایل مورد نیاز:

- قطب‌نما
- نقشه‌ی ایران یا استانی که در آن زندگی می‌کنید
- مقوا
- ماژیک یا مداد شمعی

مدت زمان: ۳۰ـ۱۵ دقیقه

شروع

نقشه را باز کنید و چهار جهت را روی آن نشان دهید. روی بعضی از نقشه‌ها هر چهار جهت، یعنی شمال، جنوب، مشرق و مغرب مشخص شده است اما روی بعضی فقط یک فلش وجود دارد که جهت شمال را نشان می‌دهد.

روش کار

- به فرزندتان بگویید که سایه‌ی ما می‌تواند ما را در جهت‌یابی کمک کند. هنگام ظهر از او بخواهید که پشت به خورشید بایستد و به او نشان بدهید که سایه‌اش جهت شمال را مشخص می‌کند. وقتی پشت او به جنوب باشد، غرب سمت چپ و شرق سمت راست او خواهد بود.
- به فرزندتان یک قطب‌نما نشان بدهید و به او توضیح بدهید که قطب‌نما ابزاری است که به جهت‌یابی کمک می‌کند. با هم به پارکی که وسایل بازی دارد سر بزنید. از فرزندتان بخواهید با استفاده از قطب‌نما بگوید که تاب و سُرسُره و وسایل بازی دیگر رو به چه جهتی قرار گرفته‌اند.

ادامه‌ی کار

- آیا می‌توانید فرزندتان را در کلاس جهت‌یابی ثبت نام کنید تا بتواند راه خود را با استفاده از نقشه و قطب‌نما در طبیعت پیدا کند؟
- دفعه‌ی بعد که به پیاده‌روی یا کوه‌نوردی رفتید، قطب‌نمای خود را نیز ببرید.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید یک قطب‌نمای تزئینی درست کند. چهار جهت جغرافیایی را با نوشتن N، S، E و W روی یک مقوای دایره‌ای شکل مشخص کنید و یک فلش مقوایی را به مرکز دایره وصل کنید و جهت آن‌را به سمت شمال تنظیم کنید.
- با استفاده از اطلس جغرافیا، نقشه‌ی ایران را بکشید و فرزندتان را

تشویق کنید نام استان‌ها، رودخانه‌ها، رشته کوه‌ها و... را که می‌داند روی نقشه بنویسد و چهار جهت را نیز روی آن مشخص کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه و استفاده از آن و جهت‌های جغرافیایی برای بچه‌ها.

۲۹. مشاهده‌ی وسایل نقلیه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید به اشکال مختلف وسایل نقلیه دقت کند. او متوجه روش‌های مختلف جابه جایی افراد خواهد شد و خواهد توانست وسایل نقلیه را طبقه‌بندی کند. این فعالیت کلید درک روابط سه‌بعدی و حرکت به سوی درک دنیاست. بچه‌ها با درک این نکته که مردم همیشه اتومبیل نداشتند، درکی نیز از تاریخ به دست می‌آورند.

وسایل مورد نیاز:

- یک اتومبیل اسباب‌بازی

مدت زمان: ۱۵ دقیقه

شروع

با یک اتومبیل اسباب‌بازی، بازی کنید و آن‌را بررسی کنید. از فرزندتان بپرسید: «به نظر تو مردم همیشه اتومبیل داشته‌اند؟ در گذشته چگونه وسایل خود را حرکت می‌دادند؟» به او بگویید که چرخ سال‌های سال است که اختراع شده است اما اتومبیل تنها صد سال است که ساخته شده است.

روش کار

- با فرزندتان صحبت کنید و بگویید که چگونه با حرکت دادن

اعضای بدن خود جابه‌جا می‌شود. از او بخواهید قسمت‌های مختلف اتومبیل اسباب‌بازی را توصیف کند.

- با فرزندتان در درون خانه گشتی بزنید و همه‌ی روش‌هایی را که او برای جابه‌جایی استفاده کرده است، پیدا کنید. ابتدا به وسایل ساده توجه کنید. سه‌چرخه و گاری دوران خردسالی‌اش را فراموش نکنید. آیا از اسکیت‌بُرد یا کفش اسکیت نیز استفاده کرده است؟ از این وسایل یک فهرست تهیه کنید.
- به بیرون از خانه سری بزنید و وسایل نقلیه مانند اتومبیل سواری، جیپ، وانت و لودر را ببینید و همه را به فهرست خود اضافه کنید.
- هنگام جابه‌جایی در سطح شهر یا کشور به کامیون‌ها، قطارها، متروها، اتوبوس‌ها و اشکال دیگر وسایل نقلیه‌ی عمومی نیز دقت کنید. فهرست شما بدین ترتیب بلندتر می‌شود.
- از اشکال مختلف وسایل نقلیه یک روزنامه دیواری تهیه کنید. از اقلامی که صورت‌برداری کردید استفاده کنید و از فرزندتان بخواهید شکل آنها را رسم کند.

ادامه‌ی کار

- با فرزندتان بازی کنید: شما دو نفر صدای یک وسیله‌ی نقلیه را دربیاورید و از افراد دیگری که در اتاق حضور دارند بخواهید نام آن وسیله را حدس بزنند.

گسترش فعالیت

- به نوبت حالت وسایل نقلیه‌ی مختلفی را که به ذهن فرزندتان می‌آید، به صورت پانتومیم اجرا کنید. با حرکت دادن به بدن و

دست‌های خود این حرکات نمایشی بدون صدا را اجرا کنید. اعضای دیگر خانواده نیز از دیدن نمایش شما و حدس زدن شکل وسیله‌ی نقلیه لذت خواهند برد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی جابه‌جایی، وسایل نقلیه، قطار و... برای بچه‌ها.

۳۰. پل‌سازی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با این مفهوم آشنا می‌کنید که پُل‌ها در طول تاریخ بشری مسیر عبور را کوتاه کرده‌اند. فرزندتان با دیدن پل‌ها، چه در شهر خودتان و چه در طول سفر، مهارت‌های مشاهده را می‌آموزد و با مقایسه‌ی مصالح ساختمانی امروزی و دیروزی بر مهارت‌های ذهنی خود می‌افزاید. او با طبقه‌بندی انواع مختلف پل بر اساس دوره‌ی تاریخی آنها به دایره‌ی لغات خود نیز خواهد افزود.

وسایل مورد نیاز:

- یک شاخه درخت بزرگ یا یک تکه الوار
- کاغذ
- ماژیک و مداد
- دوربین و فیلم عکاسی
- گل رس و خلال دندان
- اختیاری: مکعب‌های چوبی و مجموعه ریل و قطار اسباب‌بازی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

شاخه یا الوار را بیرون از خانه و بین دو تکیه‌گاه سوار کنید و از فرزندتان بخواهید از روی آن بگذرد. از او بخواهید کاری راکه انجام داد توصیف کند. احتمالاً به‌طور طبیعی در گفت‌وگوی خود از واژه‌ی "پل" استفاده خواهد کرد.

روش کار

- دربارهٔ پل‌هایی که فرزندتان دیده است با هم صحبت کنید. واژگان جدید را در اختیار او قرار بدهید. مثلاً بگویید قسمتی از پل که از روی آن عبور می‌کنیم "عرشه" پل نام دارد.
- در صورت امکان با فرزندتان در جنگل یا کوه پیاده‌روی کنید و یک جویبار پیدا کنید. برای عبور از آن از یک تنهٔ درخت به‌عنوان پل استفاده کنید. از فرزندتان بپرسید که پل‌ها چه فایده‌ای دارند.
- قبل از اختراع پل مردم چه می‌کردند؟ در این‌باره با فرزند خود گفت‌وگو کنید. به‌نقشه نگاه کنید و قسمت‌هایی از زمین را که توسط پل به‌هم وصل شده است نشان دهید.
- در صورت امکان از پُل وِرِسک (فیروزکوه) بازدید کنید. به‌قطعات فولادی که قوس‌ها را تشکیل می‌دهد دقت کنید.
- به‌پل‌های عابر پیاده که در بزرگ‌راه‌ها و خیابان‌های شلوغ نصب شده است دقت کنید. این پل‌ها برای مردم چه فایده‌ای دارد؟ با فرزندتان در این‌باره گفت‌وگو کنید.
- در بعضی از مناطق جهان پل‌های متحرک وجود دارد تا قایق‌ها یا کشتی‌هایی که ارتفاع زیادی دارند بتوانند از زیر آنها عبور کنند. در قرون وسطی در اروپا، دور قلعه‌ها را خندق می‌کندند و آن‌را از آب پر می‌کردند، سپس با استفاده از پل متحرک از ورود دشمنان به‌قلعه جلوگیری می‌کردند. عکس این پل‌ها و قلعه‌ها را پیدا کنید و با فرزندتان تماشا کنید.
- به‌فرزندتان گلِ رُس و خلال دندان بدهید و او را تشویق کنید پل و قلعه و خندق بسازد.

ادامه‌ی کار

- از انواع پل‌هایی که وجود دارد صورت‌برداری کنید، مثلاً، پل عابر پیاده، پل‌های سرپوشیده، بزرگراه‌های هوایی، پل‌های معلق و پل‌های ماشین‌رویی که روی خیابان‌ها زده می‌شود.
- با فرزندتان درباره‌ی پل‌ها یک دفترچه درست کنید و از او بخواهید شکل پل‌هایی راکه در طول یک سفر یا در طول یک زمان می‌بیند، در آن رسم کند.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید هنگام بازی با قطار و ریل‌های اسباب‌بازی و آجرهای بازی خود، از قوه‌ی تخیل خود استفاده کند و پل بسازد. بسیاری از این اسباب‌بازی‌ها شامل قطعاتی برای ساختن پل عابر و ماشین‌رو‌اند.
- به مصالح پل‌سازی، مانند سنگ، سیمان و فولاد دقت کنید. پل‌هایی راکه می‌بینید براساس مصالحی که در آنها به‌کار رفته است دسته‌بندی کنید. در چه زمانی از هر یک از این مصالح استفاده می‌شده است؟
- در طول یک سال از پل‌هایی که می‌بینید عکس بگیرید و یک آلبوم عکس پُل تشکیل دهید. از فرزندتان بخواهید عکس‌ها را در آلبوم تنظیم کند و جالب‌ترین پل را توصیف کند. تاریخ تقریبی ساخت هر پل را زیر آن یادداشت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی پل برای بچه‌ها.

بخش ۷

تاریخ محله

۳۱. بررسی محله

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با تاریخ و جغرافیای محله‌ی خود آشنا می‌کنید. فرزندتان با دیدن تفاوت‌های زمان حال با زمان گذشته، می‌آموزد که قدر محل زندگی خود را بداند و با ساختن ماکِت محله نیز نقشه‌ی محله در ذهن او حک می‌شود.

وسایل مورد نیاز:

- مداد، مداد شمعی یا ماژیک
- کاغذ برای صورت‌برداری
- ورقه‌های بزرگ کاغذ
- کارت‌های ۱۵ × ۱۰ سانتی‌متر
- گل رُس یا خمیر بازی
- مکعب‌های خانه‌سازی
- ماشین‌های اسباب‌بازی و آدمک‌های چوبی یا پلاستیکی
- دوربین عکاسی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان درباره‌ی مسیر رفت و آمد او به مدرسه یا به فروشگاه صحبت کنید. همراه او، پیاده یا سوار ماشین، در محله گشت بزنید و به حالت‌های جغرافیایی قابل توجه زمین و به ساختمان‌های مهم توجه کنید.

روش کار

• پس از بازگشت، از حالت‌های جغرافیایی و ساختمان‌های مهمی که دیدید صورت‌برداری کنید. فهرست شما می‌تواند شامل ساختمان‌های مسکونی، تجاری و عمومی و علائمی باشد که در محله دیدید.

• به فرزندتان پیشنهاد کنید ماکت محله را با استفاده از مکعب‌های خانه‌سازی درست کند و فضای کافی را برای این کار اختصاص بدهید تا بتوانید جاده‌ها و خیابان‌ها را نیز جای بدهید. اگر خانه‌تان تا شهر فاصله دارد، این فاصله را نیز در ماکت نشان دهید.

• کارت‌ها را در اختیار فرزندتان قرار دهید تا بتواند علائم را روی آنها رسم کند. ضمن کار با او درباره‌ی علائمی که سمت چپ و راست را نشان می‌دهد صحبت کنید.

• اگر در محله‌تان، یا بین خانه‌ی شما و نزدیک‌ترین شهر عوارض طبیعی وجود دارد، فرزندتان می‌تواند آن‌را به‌وسیله‌ی گل رُس بسازد.

• از ماکتی که فرزندتان ساخته است عکس بگیرید و از او بخواهید عنوانی برای ماکت خود تعیین کند.

ادامه‌ی کار

• فرزندتان را تشویق کنید نقشه‌ی محله را بکشد و عوارض طبیعی و بناهای شاخص را روی آن نشان دهد.

گسترش فعالیت

• با همدیگر روی یک تخته، یک بازی درست کنید و خیابان‌ها،

جاده‌ها، فروشگاه‌ها و ساختمان‌های محله‌ی خود را دور تا دور تخته رسم کنید. پیشنهاد کنید که برای جابه‌جایی در محله از آدمک‌ها و ماشین‌های کوچک استفاده کند و با استفاده از کارت‌های کوچکی که جای رفتن را مشخص می‌کند، از مبدأ تا مقصد حرکت کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی معماری و هنر، آسمان‌خراش‌ها، محله‌ی زندگی و... برای بچه‌ها.

۳۲. مجسمه‌های تاریخی

هدف اصلی: بررسی مجسمه‌هایی که در محله‌ی شما وجود دارد. با انجام این فعالیت فرزندتان مجسمه‌های محله یا شهر شما را می‌شناسد و با دیدن مجسمه‌هایی که به‌افتخار چهره‌های بزرگ تاریخی ساخته شده است، با تاریخ نیز آشنایی پیدا می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

- دوربین و فیلم عکاسی
- ضبط صوت
- کاغذ
- مداد، ماژیک یا مداد شمعی

مدت زمان: ۶۰_۳۰ دقیقه

شروع

در محله، پارک یا شهر، پیاده یا سوار ماشین گشت بزنید. مجسمه‌ی چهره‌های تاریخی را پیدا کنید و به خصوصیات هر یک از آنها دقت کنید.

روش کار

- پس از بازگشت از مجسمه‌های مورد علاقه‌ی فرزندتان صورت‌برداری کنید.
- از مجسمه‌های مورد علاقه‌ی فرزندتان برای بار دوم بازدید کنید و اگر

زیر آنها چیزی نوشته یا حک شده است، آن‌را در دفترچه‌ای یادداشت کنید. از مجسمه‌ی اُدَبا و بچه‌ها و از بناهای یادبود نیز دیدن کنید.

- از مجسمه‌ها عکس بگیرید تا یک کتاب مجسمه درست کنید.
- آیا می‌توانید با تحقیق درباره‌ی این شخصیت‌های تاریخی اطلاعات بیشتری از زندگی آنها به دست بیاورید؟

ادامه‌ی کار

- بناهای یادبود را نیز به فرزندتان نشان بدهید. برای این کار می‌توانید از کتابخانه استفاده کنید. درباره‌ی هنرمندانی که این بناها را ساختند نیز در کتابخانه تحقیق کنید.
- عکس مجسمه‌ی چهره‌های تاریخی دیگر را به فرزندتان نشان بدهید.

گسترش فعالیت

- به فرزندتان گل رس یا خمیر بازی بدهید تا به افتخار فرد مورد علاقه‌اش مجسمه‌ای بسازد. اگر به کوره دست‌رسی دارید می‌توانید مجسمه‌ی گِلی فرزند خود را بپزید تا آن‌را برای همیشه نگه دارد.
- فرزندتان را تشویق کنید عکس مجسمه‌های مختلف را در یک دفترچه بچسباند و عنوان هر یک از آنها را بنویسد.
- اگر فرزندتان نسبت به یک سبک خاص مجسمه‌سازی، مانند توتم‌ها یا صورتک‌های آفریقایی علاقه پیدا کرد، با هم درباره‌ی آن تحقیق کنید. فرزندتان را کمک کنید اهمیت این مجسمه‌ها را در فرهنگ مردمان مربوط به آنها درک کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مجسمه‌سازان، و هنرمندانی که بناهای تاریخی را تزیین می‌کنند،
کتاب‌هایی درباره‌ی تاریخ مجسمه‌سازی، مجسمه‌ها و...

۳۳. مشاهده‌ی ساختمان‌های قدیمی

هدف اصلی: مشاهده‌ی ساختمان‌های قدیمی در محله یا شهر به همراه فرزندتان. شاید این نکته برای فرزندتان جالب باشد که از محلی که امروز مرکز خرید محله شماست، در زمان گذشته استفاده‌ی دیگری می‌شده است. اگر خاطرات خود را از محله‌تان برای فرزندتان تعریف کنید و ساختمان‌هایی را که در زمان پدربزرگ و مادربزرگتان ساخته شده است به‌او نشان بدهید، به‌او کمک می‌کنید تغییراتی را که در طول زمان صورت می‌گیرد، درک کند.

وسایل مورد نیاز:

- دوربین عکاسی
- دفترچه‌ی نقاشی
- مداد
- چند جعبه‌ی کفش
- کارت‌پستال‌های قدیمی و جدید

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم درباره‌ی شکل قدیمی محله‌تان صحبت کنید. در صورت امکان با فرد مسنّی صحبت کنید که از شکل قدیمی منطقه خاطراتی داشته باشد. سعی کنید که گفت‌وگویتان عینی باشد. مثلاً ساختمان‌های

خاصی را به فرزندتان نشان دهید و از او بخواهید کاربرد و شکل آن‌را در قدیم تصور کند. به‌عنوان نمونه به‌او بگویید جایی که الآن رستوران جدید را ساخته‌اند در گذشته سلمانی بود و پدربزرگت هر جمعه سری به‌آنجا می‌زد و موهایش را اصلاح می‌کرد.

روش کار

در محله‌ی خود یا در یکی از محله‌های شهر گشتی بزنید و به شکل و معماری بناهای آن دقت کنید. از فرزندتان بپرسید: «به‌نظر تو این ساختمان‌ها در طول یک مدت طولانی ساخته شده‌اند یا در یک زمان واحد؟»

- اگر فرزندتان از شکل ساختمانی خوشش آمد، از آن ساختمان عکس بگیرید.
- با مالک یا مستأجر ساختمان‌های مورد نظر صحبت کنید. آیا می‌دانند که ساختمان در چه سالی ساخته شد؟ آیا مدارکی وجود دارد که بتوان از آنها تشخیص داد. اگر مالک یا مستأجر ساختمان از گذشته‌ی محله خاطراتی دارد از او اجازه بگیرید و صحبت‌هایش را ضبط کنید.
- به‌اداره‌ی ثبت اسناد و املاک محله‌ی خود سری بزنید. در آنجا می‌توانید درباره‌ی تاریخ ساخت و اولین مالک خانه‌ی خود تحقیق کنید.
- به‌علائمی دقت کنید که نشانه‌ی قدیمی بودن ساختمان‌هاست: دیوارهای کاه‌گلی، درهای قدیمی دولنگه یا یک کوبه و یک حلقه، تیرهای چوبی، حوض و ایوان و آجرهای قزاقی یا بهمنی...
- فرزندتان را تشویق کنید شکل ساختمان‌های جالب و علائم و

عناصری که در طراحی آنها به کار رفته است را رسم کند. در صورت تمایل خودتان نیز این کار را انجام بدهید.

- اولین خیابانی که در شهر شما ساخته شد کدام بود؟ در امتداد آن خیابان و در جهتی که گسترش یافت قدم بزنید.
- بعد از چاپ عکس‌ها یا رسم شکل ساختمان‌ها، آنها را به ترتیب زمان ساخت منظم کنید و اگر زمان ساخت آنها را نمی‌دانید از کسانی که مطلعند بپرسید.
- یک محور زمان درست کنید و ساختمان‌ها را به ترتیب ساخت روی آن مشخص کنید. بعضی از ساختمان‌ها ممکن است ارزش تاریخی داشته باشند و بعضی نیز ارزش کاربردی.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را تشویق کنید کتابچه‌ای درست کند و عکس و شکل ساختمان‌ها را در آن بچسباند و عنوان هر یک را نیز زیر آن بنویسد.
- اگر فرزندتان نسبت به یک سبک خاص ساختمان، مثلاً آسمان‌خراش یا خانه‌ی روستایی علاقه نشان داد، از تعدادی از آنها عکس بگیرید و او را تشویق کنید آنها را نامگذاری کند و تفاوت‌هایشان را با هم مشخص کند.
- توجه فرزندتان را به روزهای تاریخی جلب کنید مثلاً روز سیزدهم فروردین (سیزده‌بدر) و جشن مهرگان و مثلاً تاریخ پیروزی انقلاب، ۲۲ بهمن.

گسترش فعالیت

- کارت‌پستال ساختمان‌های قدیمی شهر یا کشور خود را جمع

کنید. فرزندتان می‌تواند این کارت‌پستال‌ها را به‌مرور در جعبه‌ی کفش نگهداری کند.

• از نمایشگاه‌های عکس تهران قدیم یا نمایشگاه‌هایی که عکس‌های قدیمی مناطق و شهرهای مختلف کشور را نشان می‌دهد، بازدید کنید. در کتابخانه نیز کتاب‌هایی پیدا کنید که عکس‌های قدیمی را به نمایش می‌گذارد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی شهرسازی، گسترش شهرها، معماری، ساختمان‌سازی و... برای بچه‌ها.

بخش ۸

مردم اطراف من

۳۴. ساختن یک جامعه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزند خود را با افرادی از جامعه که در زندگی روزمرّه ما تأثیر می‌گذارند، آشنا می‌کنید. اگر تماشای کار کارگران جالب باشد، فرزندتان به‌طور طبیعی به‌کار آنها علاقه‌مند خواهد شد. خوب است که بچه‌ها با کارهای گوناگونی که کارگران انجام می‌دهند آشنا شوند و کار آنها را درک کنند. سعی کنید به‌فرزندتان فرصت بدهید کارهای مختلفی را تجربه کند. توجه به‌مردم و نقشی که در جامعه ایفا می‌کنند اولین قدم در کسب دانش اجتماعی است.

وسایل مورد نیاز:

- دوربین عکاسی
- کاغذ، ماژیک یا مداد شمعی
- ضبط صوت و نوار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی افرادی که می‌شناسید و کاری که هر یک انجام می‌دهند با فرزندتان گفت‌وگو کنید تا ببینید که با دنیای کار چقدر آشنایی دارد. اگر فرزندتان به‌نوعی غذا یا لباس علاقه‌ی خاص دارد، از او بخواهید تصور خود را از نحوه‌ی تهیه یا تولید آن بیان کند و اگر

به کامیون‌هایی که اثاثیه‌ی همسایه‌ها را جابه‌جا می‌کند توجه خاص نشان می‌دهد، از او بخواهید برداشت خود را از نحوه‌ی کار مؤسسه‌ی حمل اثاثیه به‌زبان بیاورد. اگر فرزندتان تمایلی ندارد که بدون قرار گرفتن در موقعیت خاص در این‌باره صحبت کند، هنگامی که به‌خرید رفتید درباره‌ی محصولات مختلف سؤال کنید و عکس‌العمل او را مشاهده کنید. (به "روش کار" مراجعه کنید)

روش کار

- در محله یا در مرکز خرید با فرزندتان قدم بزنید و اجازه بدهید که او مسیر حرکتتان را تعیین کند. از مردمی که مشغول کارند و از محصولاتی که برای فرزندتان جالب است عکس بگیرید. (فراموش نکنید که اجازه بگیرید!)
- پس از چاپ عکس‌ها آنها را ببینید. از فرزندتان بپرسید که درباره‌ی کدام‌یک از کارها می‌خواهد اطلاعات بیشتری داشته باشد.
- بعد از گفت‌وگو درباره‌ی آن کار با هم به‌کتابخانه بروید و درباره‌ی کارگرانی که کارهای مورد علاقه‌ی فرزندتان را انجام می‌دهند، تحقیق کنید.
- با یک کارگر قرار بگذارید که او را برای مدتی دنبال کنید و با او مصاحبه کنید. اگر یکی از دوستان یا آشنایانتان به‌این کار مشغول باشد، کار شما کمی ساده‌تر می‌شود اما پستچی محله‌تان حتماً دوست خواهد داشت که از کار خود برای فرزندتان تعریف کند و باغبان پارک نیز حتماً با افتخار خواهد گفت که چگونه زحماتش باعث زیبایی پارک می‌شود.

ادامه‌ی کار

• بعد از مصاحبه کردن با کارگر، به نوار آن گوش کنید. اگر فرزندتان سؤالی دارد که می‌خواهد از آن کارگر بپرسد، با همدیگر برای او نامه‌ای بنویسید و سؤال‌هایتان را در نامه بپرسید.

• با فرزندتان درباره‌ی کارهایی که در دوران کودکی شما انجام می‌شد صحبت کنید. از والدینتان بخواهید برای فرزندتان تعریف کنند که در دوران کودکی‌شان چه کاری از نظرشان اعجاب‌انگیز بود. از آنها بخواهید درباره‌ی شغل فعلی‌شان صحبت کنند.

گسترش فعالیت

• به فرزندتان کمک کنید که یک کارگاه را به‌وسیله‌ی کارتن خالی و... بازسازی کند و کاری را که از نظر او جالب است نمایش دهد.

• کتابچه‌ای درست کنید و روی جلد آن بنویسید: «وقتی بزرگ شدم دوست دارم چه‌کاره بشوم». به تدریج که فرزندتان بزرگ می‌شود، نظر او را درباره‌ی شغل آینده‌اش در آن بنویسید.

• درباره‌ی موفقیت‌ها و شکست‌هایی که در زندگی شغلی خود داشته‌اید برای فرزندتان تعریف کنید. سالی یک‌بار او را به محل کار خود ببرید و اجازه بدهید با ابزار کار شما کار کند و با همکارانتان آشنا شود.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مشاغل و کار برای بچه‌ها.

۳۵. کار برای درآمد

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندتان نسبت به دامنه‌ی درآمد مشاغل مختلف آگاهی پیدا می‌کند و می‌فهمد که کارکنان چگونه خدمات خود را ارائه می‌دهند. او به تدریج متوجه می‌شود که درآمد بعضی از کارها بالا و بعضی بسیار کم است و می‌فهمد که هدف مردم از کار کردن، علاوه بر امرار معاش، لذت بردن از کار و خدمت کردن به مردم نیز هست. فرزندتان بدین ترتیب می‌آموزد که کارهای مختلف را با هم مقایسه کند و ارزیابی و قضاوت را نیز در روند تفکر خود به کار گیرد.

وسایل مورد نیاز:

- عکس افراد در حال کار

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

درباره‌ی شغل‌های مردم جامعه یا محله‌تان با فرزندتان صحبت کنید. شغل خود را برای فرزندتان توصیف کنید، علائق و ناکامی‌های خود را با او در میان گذارید و اتفاقاتی را که به صورت روزمرّه در محل کارتان رخ می‌دهد بازگو کنید.

روش کار

- عکس افراد در حال کار را با هم تماشا کنید. از فرزندتان بخواهید آنها را بر اساس بالا یا پایین بودن میزان درآمد دسته‌بندی کند.

• از فرزندتان بخواهید تفاوتی را که بین کارکنان پردرآمد و کم‌درآمد می‌بیند، بیان کند. از او بپرسید: «به نظر تو چرا کسانی که در این دسته از عکس‌ها دیده می‌شوند، نسبت به دسته‌ی دیگر درآمد بیشتری دارند؟»
• کار افراد مختلف را به صورت پانتومیم اجرا کنید و از اعضای خانواده بخواهید حدس بزنند که این کار پردرآمد است یا کم‌درآمد. نمایش کارهایی مانند معلّمی، ورزش حرفه‌ای، آزمایشگاهی و طبابت ساده است و می‌توانید این مشاغل را انتخاب کنید.
• به فرزندتان فرصت بدهید شغل مورد علاقه‌ی خود را ترسیم کند و بگوید که پردرآمد است یا کم‌درآمد.

ادامه‌ی کار

• عکس‌هایی که در روزنامه‌ها چاپ شده است و کارکنان مختلف را مشغول انجام کار خود نشان می‌دهد، به فرزندتان نشان دهید. اگر فرزندتان علاقه‌مند است جدول یا نمودارهایی را که سطوح مختلف دستمزد را مشخص می‌کند به او نشان دهید.

گسترش فعالیت

• با هم درباره‌ی اینکه حقوق بالا و زیاد بهتر است یا حقوق کمتر، صحبت کنید. بپرسید: «داشتن یک کار پردرآمد چه فایده‌ها و چه بدی‌هایی دارد؟»
• اگر صلاح می‌دانید به فرزندتان بگویید که بعضی از مردم فکر می‌کنند کار باید مثل بازی باشد. از او بپرسید که چه کارهایی به نظرش لذت‌بخش و سرگرم‌کننده است، چه کارهایی به مردم کمک می‌کند و خودش چه کارهایی را دوست دارد انجام بدهد.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی کار کردن و مشاغل برای بچه‌ها.

۳۶. کار برای تولید یک محصول

هدف اصلی: با انجام این فعالیت فرزندتان را با افرادی که یک محصول را آماده می‌کنند و مراحل آن، آشنا می‌کنید.
او با بررسی قدم به قدم مراحل تولید یک میز چوبی مراحل لازم را برای تولید یک محصول درک می‌کند.
وسایل مورد نیاز:
- دوربین عکاسی

شروع

در پارک یا خیابان‌های محله‌تان قدم بزنید. از فرزندتان بخواهید درختان را مشاهده کند و یکی از آنها را انتخاب کند. از نزدیک به آن درخت نگاه کنید و به پوسته، برگ‌ها و ارتفاع آن دقت کنید. اگر میوه یا مخروط دارد آن‌را بررسی کنید. از او بپرسید که از چوب درختان چه چیزهایی ساخته می‌شود. به او کمک کنید بیاندیشد که از این درخت خاص چه استفاده‌هایی می‌شود کرد.

روش کار

- روندی را انتخاب کنید که مورد علاقه‌ی فرزندتان است و از یک درخت آغاز می‌شود. مثلاً: درست کردن یک اسباب‌بازی چوبی، ساختن یک میز یا تهیه‌ی الوار برای ساختن در و پنجره‌ی خانه.

◉ اگر در نزدیکی خانه‌تان کارگاه اسباب‌بازی‌سازی، چوب‌بری، یا نجّاری وجود دارد، برای بازدید از آنها برنامه‌ریزی کنید تا روند تولید شیئی را که از درخت آغاز می‌شود، در عمل ببینید. علاوه بر آن می‌توانید به کتابخانه سری بزنید تا عکس مراحل ساخت اشیاء را ببینید.

◉ با همدیگر یک فلوچارت یا نمودار جریانی را بکشید که مراحل اتصال قطعات محصول را نشان می‌دهد و از فرزندتان بخواهید شکل مراحل مختلف آن‌را رسم کند. ترتیب مراحل را با کشیدن فلش مشخص کنید. مثلاً اگر ساختن یک میز مورد نظر شماست از مراحل زیر استفاده کنید:

۱. درخت قطع می‌شود.
۲. درخت به قطعات کوچک‌تر بریده می‌شود.
۳. قطعات کوچک‌تر برای ساختن رویه و پایه‌های میز به هم وصل می‌شوند.
۴. رویه روی پایه‌های میز نصب می‌شود.
۵. میز رنگ می‌شود.
۶. میز آماده‌شده برای فروش به مغازه منتقل می‌شود.

◉ چارت یا نمودار خود را به دوستان و اعضای خانواده نشان دهید و از فرزندتان بخواهید درباره‌ی آن برای آنها توضیح بدهد.

ادامه‌ی کار

◉ از فرزندتان بخواهید تحقیق کند چوب چه درختی برای ساختن میز مناسب است. او را کمک کنید تا با زیست‌شناسانی که با درخت سروکار دارند یا با کسانی که در کارخانه‌ی چوب‌بری یا کارگاه نجّاری کار می‌کنند، صحبت کند.

● فرزندتان‌را تشویق کنید نمودار مراحل تهیه‌ی محصول دیگری را که مورد علاقه‌ی اوست، رسم کند.

گسترش فعالیت

● فرزندتان را تشویق کنید درباره‌ی کسانی که با درخت سر و کار دارند کتابچه‌ای تهیه کند. او می‌تواند در این کتابچه درباره‌ی هیزم‌شکن، نجّار، لنج‌ساز، باغبان و کارکنان روزنامه، بنویسد.

● در مواقع مختلف سال به درختی که فرزندتان انتخاب کرده است مراجعه کنید. در فصول مختلف از آن عکس بگیرید. آیا می‌توانید به سن درخت پی ببرید؟

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی مراحل تهیه یا ساخت محصولات برای بچه‌ها.

۳۷. قانون‌گذاری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید نیاز به قانون را درک کند. او با طرح قوانینی برای زندگی در خانه می‌فهمد که چرا وجود قانون در جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم، ضروری است. درک نیاز به قانون به او کمک می‌کند که نقش حکومت را بفهمد.

وسایل مورد نیاز:

- بازی‌های تخته‌ای مانند منچ، مار و پله یا ایروپولی.

مدت زمان: ۳۰ــ۱۵ دقیقه

شروع

درباره‌ی قوانینی که در خانه دارید با هم صحبت کنید: مثلاً زباله را چه ساعتی بیرون می‌گذارید، چه کسی سفره را می‌چیند، تلویزیون را چه زمانی روشن می‌کنید. از قوانین مورد علاقه و قوانینی که از نظر فرزندتان عادلانه نیست صورت‌برداری کنید. به او بگویید قانون دستورالعملی است که به ما می‌گوید چه کاری را باید انجام بدهیم و چه کاری را نباید انجام بدهیم.

روش کار

- بازی تخته‌ای مورد علاقه‌ی فرزندتان را آماده کنید و دستورالعمل

آن را با هم بخوانید. از فرزندتان بپرسید آیا قوانین آن‌را می‌پسندد یا دوست دارد آنها را تغییر دهد.

- اگر می‌خواهد قوانین آن‌را تغییر دهد، پیشنهادهای او را بنویسید و به‌روش جدید بازی کنید. اگر قوانین اصلی بازی را ترجیح می‌دهد به‌همان روش بازی کنید.
- بعد از پایان بازی از فرزندتان بپرسید "روش جدید" را بیشتر می‌پسندد یا "روش قدیم" را.

ادامه‌ی کار

با هم درباره‌ی قوانین قابل تغییر و قوانین غیرقابل تغییر خانه‌ی خود صحبت کنید. اگر قانونی مورد پسند فرزندتان نیست و فکر می‌کند که باید آن‌را تغییر داد، به‌او اجازه بدهید تغییر پیشنهادی خود را بیان کند. پیشنهاد او را بنویسید و با سایر اعضای خانواده در میان بگذارید. اگر پیشنهاد قابل قبول به‌نظر می‌رسد، آن‌را برای یک روز یا یک هفته امتحان کنید.

گسترش فعالیت

- در محله‌ی شما چه علائمی دیده می‌شود که قانون را برای مردم بیان می‌کند؟ علائم راهنمایی و رانندگی نشان می‌دهد که خودروها و عابرین پیاده چه قوانینی را باید رعایت کنند. وقتی وسایل نقلیه‌ی عمومی را سوار می‌شوید به‌علائم ایمنی دقت کنید. با همدیگر درباره‌ی قوانین اجتماعی کتابچه‌ای درست کنید.
- از فرزندتان بخواهید قوانینی را که در خانواده‌ی دوستانش

رعایت می‌شود گردآوری کند و درباره‌ی ضرورت وجود قانون با هم صحبت کنید.

• اگر در خانه پرنده نگه می‌دارید از فرزندتان بخواهید شرایط محیط زیست آن‌را در نظر بگیرد. مثلاً آیا به واکسن احتیاج دارد، یا باید مدتی را بیرون از قفس بگذراند و در چه ساعاتی باید این کار را انجام بدهد. چه موقع جای آن‌را تمیز کند و... برای او تفاوت بین قاعده و قانون را توضیح دهید. (قانون، مجموعه مقرراتی است که حکومت آن‌را وضع می‌کند و مردم باید از آن اطاعت کنند.)

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی قانون برای بچه‌ها.

بخش ۹

ایّام مخصوص و تعطیلات

۳۸. گرامیداشت ایام مخصوص

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید ایامی را که برای او ارزش ویژه دارد، جشن بگیرد. اگر فرزندتان خودش روز جشن را تعیین کند، گرامیداشت روزهای مخصوص برای او معنی ویژه‌ای پیدا می‌کند. او مفهوم گرامیداشت را درک خواهد کرد و خواهد دید که چه رویدادها و چه ایامی برای مردم جنبه‌ی خاصی دارد.

وسایل مورد نیاز:

- تقویم دیواری
- کاغذ، ماژیک یا مدادشمعی
- پارچه (حدوداً $۹۰ \times ۶۰\ cm^2$)
- پارچه‌ی دم‌قیچی به رنگ‌های مختلف
- مقوای دایره‌ای‌شکل
- پونز

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

با هم به تقویم دیواری نگاه کنید و ایام جشن و ایام مهم تاریخی را که در کشور شما گرامی داشته می‌شود، پیدا کنید. بپرسید: «کدام‌یک از این ایام برای همه‌ی مردم کشور اهمیت ویژه دارد؟ کدام‌یک

برای پیروان یک مذهب خاص یا صاحبان یک فرهنگ ویژه، مهم است؟ کدام‌یک از تعطیلات برای اعضای خانواده اهمیت مخصوص دارد؟» فرزندتان را تشویق کنید احساس خود را نسبت به هر یک از این ایام به زبان آورد.

روش کار

- فرزندتان را تشویق کنید کسی را انتخاب کند که از نظر او لیاقت یک جشن را دارد. روز تولد آن کس را مشخص کنید و قبل از فرارسیدن آن روز خودتان را آماده کنید.
- با استفاده از پارچه و ماژیک یک پلاکارد درست کنید و آن‌را بیرون در اتاق نصب کنید.
- غذای مخصوصی را مشخص کنید که در روز جشن بپزید. بهتر است غذایی باشد که فرزندتان نیز بتواند در آماده کردن آن کمک کند.
- روز جشن لباس مخصوص بپوشید یا شال‌های زیبا به‌گردن خود بیاویزید.

ادامه‌ی کار

- شخصیت تاریخی و یا مذهبی مورد احترام خود و فرزندتان را انتخاب کنید. زندگی‌نامه‌ی او را در کتابخانه پیدا کنید و آن‌را با هم بخوانید. اگر روز خاصی برای این شخصیت در نظر گرفته نشده است با نوشتن یک یادداشت یا نامه برای روزنامه یا مجله یادش را گرامی بدارید.

گسترش فعالیت

- یکی از تغییرات مربوط به فصول سال را انتخاب کنید و تصمیم

بگیرید که هر سال وقوع آن تغییر را جشن بگیرید. مثلاً می‌توانید اولین نشانه‌ی بهار، اولین بارش برف یا فروافتادن آخرین برگ پائیزی از درختی که در حیاط خانه است را جشن بگیرید.

- یک تقویم دایره‌ای‌شکل درست کنید و فرزندتان را تشویق کنید که برای هر یک از فصول سال روی آن یک نقاشی بکشد. با او درباره‌ی ترتیب فصل‌های سال و تکرار آنها و تغییر تدریجی از یک فصل به فصل دیگر صحبت کنید.
- هر سال سرود، ترانه یا شعری که این تغییر را توصیف می‌کند، هنگام وقوع تغییر بخوانید تا آن‌را گرامی بدارید.

با فرزندتان آداب و رسوم جدیدی خلق کنید و فعالیت‌های خاصی را برای ایام خاصی از هفته مشخص کنید. مثلاً بگویید هر جمعه عصر هنگام گوش کردن به نوار موسیقی مورد علاقه‌مان تخمه یا ذرت بو می‌دهیم و دور هم می‌خوریم.

۳۹. قرون وسطی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید با زندگی در قرون گذشته آشنا شود. ممکن است موضوع شوالیه‌ها، شاهان، شاهزاده‌خانم‌ها، قلعه‌ها و خندق‌های قرون گذشته برای او بسیار جالب باشد. اگر به او کمک کنید که نسبت به این دوره‌های تاریخی درکی پیدا کند، ممکن است تا آخر عمر به تاریخ گذشته و بویژه قرن‌های خاصی مثل قرون وسطی یا تاریخ اسلام علاقه‌مند بماند.

وسایل مورد نیاز:

- کتاب‌هایی درباره‌ی عهد قاجار
- کاغذ
- ماژیک یا مدادرنگی
- کارتن خالی
- تکه‌های پارچه یا کاغذ برای درست کردن لباس قاجاری
- هولاهوپ و چوب

مدت زمان: ۶۰ـ۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان صحبت کنید و از او بپرسید که درباره‌ی زمان شاهان و شاهزادگان چه می‌داند. اگر حقایق زیادی درباره‌ی این دوره نمی‌داند او را تشویق کنید که از قوّه‌ی تخیّل خود استفاده کند.

روش کار

- به کتابخانه سری بزنید و هر کتابی را که درباره‌ی عهد قاجار مطلب دارد، پیدا کنید.
- عکس تابلوهای نقاشی و آثار هنری دیگر آن دوره را به فرزندتان نشان دهید.
- برنامه‌های مستند تلویزیونی را که درباره‌ی قاجاریه است با فرزندتان تماشا کنید. به لباس‌های مردم آن دوره و به آداب و رسومشان دقت کنید.
- حلقه و چوب یک بازی قدیمی است. سعی کنید یک هولاهوپ را به وسیله‌ی یک چوب روی سطح صاف هدایت کنید.

ادامه‌ی کار

- اگر به موزه یا کتابی که سلاح‌های جنگی و زره‌های قرن‌های گذشته را به نمایش می‌گذارد، دسترسی دارید، از آنها دیدن کنید.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید به وسیله‌ی کارتن‌های خالی یک قلعه‌ی قدیمی بسازد.
- به مدت یک روز در خانه لباس‌های قاجاری بپوشید. می‌توانید برای درست کردن این لباس‌ها از پارچه یا کاغذ استفاده کنید.

بازدید از بناهای قدیمی روشی عالی برای علاقه‌مند کردن بچه‌ها به تاریخ و فعال کردن قوّه تخیل آنهاست. در ایران قلعه‌های زیادی از جمله قلعه‌های حسن صبّاح وجود دارد. از فیلم‌های مستندی که این قلعه‌ها را بررسی می‌کند نیز می‌توانید استفاده کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی قلعه‌ها، زندگی قرن‌های گذشته و هنرهای آن دوره برای بچه‌ها.

بخش ۱۰

پیداکردن مکان‌ها

۴۰. تطابق کره‌ی جغرافیایی با کره‌ی زمین

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید درک کند که کره‌ی جغرافیایی ماکتی از کره‌ی زمین است. فرزندتان پس از دیدن زمین از بالا می‌فهمد که کره‌ی جغرافیایی ماکت کره‌ی زمین است. او نمادهای روی کره را درک می‌کند و می‌آموزد که چگونه آنها را "بخواند".

وسایل مورد نیاز:

- یک عکس ماهواره‌ای از زمین
- یک کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به یک عکس زمین که از فضا گرفته شده است نگاه کنید و درباره‌ی آنچه در آن دیده می‌شود صحبت کنید. سپس کره‌ی جغرافیایی را بیاورید و در صورت امکان نقطه‌ای را که در عکس دیده می‌شود، روی آن پیدا کنید. فرزندتان را تشویق کنید کره‌ی جغرافیایی را بررسی کند و درباره‌ی آنچه که می‌بیند با شما صحبت کند.

روش کار

- هنگام بررسی کره‌ی جغرافیایی اجازه بدهید فرزندتان رهبری

کار را به‌عهده بگیرد و بگذارید که آب و خشکی را روی این ماکت زمین نشان دهد.

• از فرزندتان بخواهید دستش را روی کره به سمت قطب شمال حرکت دهد و به‌او بگویید که دستش در جهت شمال حرکت می‌کند. با قطب جنوب همین کار را بکنید و هنگامی که انگشتانش را به سمت زیرین کره می‌برد تأکید کنید که در جهت جنوب حرکت می‌کند. به‌او بگویید که دست راستش جهت شرق و دست چپش جهت غرب را نشان می‌دهد.

• فرزندتان را تشویق کنید انگشت خود را روی ایران بگذارد. سپس کشور دیگری را نام ببرید و انگشت خود را روی آن بگذارید. اگر فرزندتان بخواهد از کوتاه‌ترین مسیر از ایران به کشور دوم برود، در چه جهتی باید حرکت کند؟

• اگر فرزندتان با واژه‌ی قاره[1] آشنا نیست آن‌را برای او تعریف کنید و به‌او کمک کنید هفت قاره را نشان دهد. اگر در میان اجداد، اعضای فامیل یا دوستانتان کسی هست که در قاره‌ی دیگری به دنیا آمده است، کشور زادگاه او را برای فرزندتان نام ببرید. قاره‌ها را در یک اطلس پیدا کنید و از فرزندتان بخواهید آنها را با قاره‌های روی کره‌ی جغرافیایی تطبیق دهد.

بعضی از کره‌های جغرافیایی در درون خود یک لامپ دارند و می‌توانید از آنها به‌عنوان چراغ خواب استفاده کنید تا فرزندتان در رویاهای خود سرزمین‌های دور را مجسم کند. بعضی از کره‌های جغرافیایی نیز سه‌بعدی‌اند و مانند نقشه‌ی توپوگرافی نقاط مرتفع زمین را با برجستگی‌های سطح خود نشان می‌دهند.

1. continent

ادامه‌ی کار

- به مارک لوازم و لباس فرزندتان نگاه کنید و ببینید که در چه کشوری تولید شده است. فرزندتان را کمک کنید آن کشور را روی کره‌ی جغرافیایی پیدا کند. مارک بقیه‌ی لوازم و لباس‌هایتان را نگاه کنید. بیشتر در چه کشوری تولید شده است؟ از کشورهای محل تولید صورت‌برداری کنید.
- زبانی را که در هر بخش از کره‌ی زمین به‌آن تکلم می‌شود روی یک برچسب بنویسید و در نقطه‌ی مناسب کره‌ی جغرافیایی بچسبانید. مثلاً مردم استرالیا به زبان انگلیسی صحبت می‌کنند اما در امریکای لاتین (به جز برزیل) زبان اصلی اسپانیولی است.

گسترش فعالیت

- از فرزندتان و از دو کودک دیگر بخواهید که به شما بپیوندند تا هر یک از شما یکی از چهار جهت اصلی جغرافیایی شوید و با هم بازی کنید. روی لباس هر نفر یک برچسب بزنید: شمال، جنوب، مشرق و مغرب. دایره‌ای را تشکیل بدهید و از هر کسی بخواهید که در سمت جغرافیایی خود بایستد. توپی را در جهات مختلف پرتاب کنید و آن جهت‌ها را بگویید تا فرد مورد نظر توپ را بگیرد.
- برای بازی، کره‌ی جغرافیایی را بپیچانید و از فرزندتان بخواهید انگشت خود را روی نقطه‌ای از آن بگذارد تا کره متوقف شود. او را کمک کنید مسیر سفر از آن نقطه را تا خانه‌ی خود پیدا کند.

منابع

اطلس‌هایی برای بچه‌ها.

۴۱. نقشه کشی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت با فرزندتان نقشه می‌کشید. فرزندتان می‌فهمد که نقشه‌ها انواع مختلف دارند و با پی بردن به‌کاربرد هر نوع، خود نیز نقشه‌کش[1] می‌شود و با کار و نقشه‌ها به‌عنوان مرجع و ابزار آشنا می‌شود.

وسایل مورد نیاز:

- انواع نقشه، مانند نقشه‌های راه، توریستی، جمعیّتی و توپوگرافی
- کاغذ ضخیم یا پارچه‌ی برزنت
- رنگ
- ماژیک
- مداد
- کاغذ نقاشی
- جعبه یا کارتن
- گل رس یا خمیر بازی
- دوربین و فیلم عکاسی

مدت زمان: ۲ـ۱ ساعت

شروع

انواع مختلف نقشه، مانند نقشه‌ی جهانگردی، نقشه‌ی راه‌ها،

1. map maker or cartographer

نقشه‌ی تصویری، نقشه‌ی جمعیّتی، اطلس و هر نقشه‌ی دیگری را که پیدا می‌کنید، با فرزندتان تماشا کنید و با او درباره‌ی علت اینکه مردم نقشه می‌کشند، صحبت کنید.

روش کار

- به بازار میوه و تره‌بار، میدان بار یا سوپرمارکت سری بزنید. اگر به سوپرمارکت رفتید به موقعیت میوه‌ها و سبزیجات و موقعیت غلّات نسبت به یکدیگر دقت کنید.
- پس از بازگشت به خانه فضای بزرگی را خلوت کنید تا فرزندتان بتواند آنچه را دیده است بازسازی کند. روی زمین پارچه‌ی برزنت یا کاغذ ضخیم پهن کنید. اگر از جاهای مشخصی از بازار، سوپرمارکت یا میدان بار بازدید کرده‌اید، فرزندتان را تشویق کنید طرح کلی آنها را با ماژیک روی پارچه‌ی برزنت یا کاغذ ضخیم بکشد و سپس طرح خود را با رنگ یا ماژیک کامل کند.
- نقشه‌ی خود را با هم کامل کنید، جعبه یا کارتن‌های کوچک و خمیر بازی در اختیار فرزندتان قرار دهید تا آنچه را در بازار دیده است بازسازی کند.
- میوه‌ها و سبزیجاتی را که از خمیر بازی ساخته‌اید به‌وسیله‌ی برچسب مشخص کنید یا بخش‌های مختلف بازار را نام‌گذاری کنید.
- قبل از جمع کردن آن، از بالای سر از این نقشه‌ی ابزاری عکس بگیرید. ممکن است در روزهای آینده نیز فرزندتان بخواهد آن مکان را بازسازی کند پس پارچه‌ی برزنت یا کاغذ را نگه دارید.

ادامه‌ی کار

- کاغذ یا پارچه‌ی برزنت را دوباره دربیاورید. فرزندتان را تشویق

کنید نقشه را بازسازی کند. علاوه بر جعبه و کارتن از آدمک‌های کوچک نیز استفاده کنید تا فرزندتان بتواند با آنها نقش بازی کند. از او بپرسید آیا به خاطر می‌آورد که کارگران چه کاری انجام می‌دادند.

گسترش فعالیت

• نقشه‌ی تصویری بازار میوه و تره‌بار را، آنگونه که از بالا دیده می‌شود با همدیگر رسم کنید. چرا باید بازار میوه و تره‌بار را از بالا نشان داد و نه از زاویه‌ی دید کسی که روی زمین ایستاده است؟ در این‌باره با فرزندتان صحبت کنید.
• صدای فرزندتان را هنگامی که درباره‌ی نقشه‌اش توضیح می‌دهد ضبط کنید. مثلاً از او بخواهید دقیقاً راهنمایی کند که چگونه می‌توان از محل عرضه‌ی سیب به محل عرضه‌ی سیب‌زمینی رفت.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه، اطلس و... برای بچه‌ها.

۴۲. نقشه‌ی مسیر

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید متوجه شود که نقشه‌ها علاوه بر نشان دادن موقعیت مکانی اشیاء، مسیرها را نیز نشان می‌دهند. فرزندتان جاده‌ها را دنبال خواهد کرد و خواهد دید که چگونه به همدیگر وصل می‌شوند.

وسایل مورد نیاز:

- اسباب سفره، مانند قاشق، چنگال و چاقو
- زیربشقابی
- لیوان
- نقشه‌ی تصویری پارک یا باغ‌وحش
- نخ
- دفتر نقاشی
- مداد
- ماژیک
- کاغذ ضخیم یا پارچه‌ی برزنت
- آدمک، حیوان‌های اسباب‌بازی و ماشین‌های اسباب‌بازی

مدت زمان: ۲ـ۱ ساعت

شروع

فرزندتان را تشویق کنید سفره را بچیند و از بالا به محل قرار گرفتن

اسباب سفره و لیوان نگاه کند. از او بخواهید آنچه را می‌بیند، از بالا و انگار که از فضا آن‌را می‌بیند، توصیف کند، سپس از پهلو به سفره نگاه کند و بگوید که چه می‌بیند. به‌او نخ بدهید تا اسباب سفره را به طُرُق مختلف به هم وصل کند. با فرزندتان صحبت کنید و برای او تعریف کنید که چگونه برای رسیدن به‌جاهای مخصوص باید از مسیر خاصی می‌رفتید. نقشه‌ی تصویری یک پارک یا باغ‌وحش را با فرزندتان تماشا کنید.

روش کار

- به‌پارکی در نزدیکی خانه‌ی خود بروید که تاب و سُرسُره و امکانات دیگر آن در جاهای مختلفش قرار دارد. از جایی که ایستاده‌اید از آنچه می‌بینید عکس بگیرید. در صورت امکان از بالای نیمکت یا نردبانِ پارک نیز از همان جاها عکس بگیرید. در طول جاده‌های مختلف پارک قدم بزنید و طرح جاده‌هایی که به‌هم متصل می‌شوند را بکشید و قسمت‌های مختلف پارک را نام‌گذاری کنید.
- آنچه در پارک دیدید را روی کاغذ یا برزنت بازسازی کنید. برای این کار عکس‌هایی را که گرفتید بررسی کنید و به یادداشت‌ها و طرح‌هایی که از جاده‌های پارک کشیدید، رجوع کنید.
- علاوه بر محیط‌هایی که در پارک ساخته شده است، پدیده‌های طبیعی مانند درخت‌ها و حوض‌ها را نیز در نقشه بگنجانید. از فرزندتان بخواهید مسیری را که دوست دارد در پارک طی کند، توصیف کند. از او بپرسید: «آیا از مسیر دیگری نیز می‌توانستیم حرکت کنیم؟»

ادامه‌ی کار

- برای نقشه‌ای که از پارک کشیده‌اید یک کلید راهنما درست کنید.

برای این کار برخی از عوارض طبیعی پارک را انتخاب کنید و برای هرکدام یک نماد تصویری طراحی کنید. مثلاً می‌توانید برای پل، حوض، باغچه‌ی گل یا پیست اسکیت‌سواری از نماد تصویری استفاده کنید. از فرزندتان بخواهید چیزی را بکشد که به شما کمک می‌کند محل این عوارض طبیعی را تشخیص بدهید. سپس این نمادها را به صورت ردیفی در بالای نقشه بچسبانید. اگر پارک یا باغ وحش نقشه‌ی چاپ‌شده دارد، کلید راهنمای آن‌را ببینید.

گسترش فعالیت

- با هم بازی کنید: یک ورقه کاغذ را به دوازده مربع تقسیم کنید. از فرزندتان بخواهید در چهار مربع اشیایی بکشد. به‌او بگویید انگشت خود را در مربع گوشه‌ی سمت چپ و پائین کاغذ بگذارد، سپس او را راهنمایی کنید که چگونه انگشت خود را به هر یک از این اشیاء برساند. برای اینکه او را راهنمایی کنید، بگویید: «دو مربع به سمت راست حرکت کن، یک مربع به سمت بالا حرکت کن، حالا دو مربع به سمت چپ حرکت کن» او را در این بازی طوری راهنمایی کنید که قبل از رسیدن به‌مربع گوشه‌ی سمت راست و بالای کاغذ، با انگشت خود به هر چهار شی برسد.
- در اختیار فرزندتان کاغذ ضخیم یا پارچه‌ی برزنت قرار دهید تا نقشه‌ی مسیرهایی را که در پارک طی کردید بکشد. به‌او فرصت بدهید تا یکی از صحنه‌هایی را که در پارک دیده است، به‌وسیله‌ی آدمک‌ها، حیوان‌ها و ماشین‌های اسباب‌بازی‌اش بازسازی کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه و مسیر برای بچه‌ها.

۴۳. بررسی شبکه، فاصله و مقیاس

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید درک کند که اندازه‌ی نقشه با اندازه‌ی جایی که آن‌را نشان می‌دهد، برابر نیست و نقشه‌کش‌ها برای نشان دادن فاصله‌ی جاهای مختلف از هم، از مقیاس فاصله استفاده می‌کنند.
فرزندتان می‌آموزد که شبکه‌ها و مقیاس فاصله‌ی نقشه‌ها را بخواند. او از اینکه نقشه‌کش می‌شود لذت می‌برد و هنگام سفر نیز به شما در مسیریابی کمک می‌کند.

وسایل مورد نیاز:

- چسب کاغذی
- کارتن
- سطل
- نقشه‌ی محله‌ی شما
- نقشه‌ی ایران
- خط‌کش

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

برای درست کردن یک شبکه شامل هشت مربع روی زمین از نوار چسب کاغذی استفاده کنید. داخل دو عدد از مربع‌ها نشانه‌هایی

مانند سطل یا کارتن بگذارید. از فرزندتان بخواهید داخل یکی از مربع‌ها بایستد سپس با راهنمایی شما به‌سمت یکی از نشانه‌ها حرکت کند. به‌او بگویید: دو مربع به‌جلو و یک مربع به‌راست حرکت کن.

روش کار

- توضیح بدهید که حروف یا شماره‌هایی که در یک شبکه نوشته می‌شود به‌ما کمک می‌کنند محل قرار گرفتن چیزها را مشخص کنیم. هر یک از مربع‌های ردیف بالای افقی شبکه‌ی خود را با یک حرف الفبا و هر یک از مربع‌های ردیف سمت چپ عمودی را با یک عدد مشخص کنید. از فرزندتان بخواهید در مربعی بایستد که سطل در آن قرار دارد و مختصات آن مربع را به‌وسیله‌ی بیان عدد و حرف آن، برای فرزندتان بگویید. فرزندتان را تشویق کنید کارتن را در موقعیت دیگری قرار دهد و مختصات آن موقعیت را بگوید.
- مقیاس فاصله را در نقشه‌ی محله‌ی خود به فرزندتان نشان دهید. به‌او توضیح بدهید که هر یک سانتی‌متر در نقشه، یک کیلومتر از سطح زمین را نشان می‌دهد. اجازه بدهید فرزندتان واحد مقیاس فاصله را با خط‌کش اندازه‌گیری کند تا مطمئن شود یک سانتی‌متر است.
- با فرزندتان یک کیلومتر ماشین‌سواری یا پیاده‌روی کنید تا مفهومی از این فاصله به‌دست آورد. از او بپرسید که چرا نقشه‌کش‌ها نقشه را کوچک‌تر از واقعیت می‌کشند.
- از فرزندتان دعوت کنید به‌شما در برنامه‌ریزی برای سفر آینده‌تان کمک کند و فاصله‌ی بین توقفگاه‌هایتان را اندازه‌گیری کند.

ادامه‌ی کار

• از فرزندتان بخواهید فاصله‌ی بین تهران و مشهد را در نقشه‌ی ایران و با استفاده از خط کش و مقیاس نقشه، پیدا کند.

گسترش فعالیت

• با شبکه‌ای که روی کاغذ رسم می‌کنید، بینگو بازی کنید. برای این کار هر بار یک حرف و یک عدد را به زبان بیاورید تا فرزندتان مربع مورد نظر را پیدا کند و یک تکه کاغذ رنگی کوچک را به صورت نشانه در آن قرار دهد. هدف این است که یک خط افقی یا یک ستون عمودی در شبکه با قرار دادن کاغذهای رنگی در مربع‌های آن، تکمیل شود.

• فرزندتان را تشویق کنید برای یک شهر خیالی نقشه‌ی مشبک درست کند. روی سطح زمین یا میز به وسیله‌ی نوارچسب کاغذی یک شبکه درست کنید و به فرزندتان جعبه‌های کوچک بدهید یا او را تشویق کنید نقاشی بکشد تا ساختمان‌ها و خانه‌های شهر را نشان بدهد. او می‌تواند نقاشی‌ها یا جعبه‌ها را در مربع‌های شبکه قرار دهد.

• شاید فرزندتان بخواهد نقشه‌ی شهر خیالی خود را روی کاغذ شطرنجی یک‌سانتی‌متری بکشد. هر مربع از کاغذ شطرنجی نماینده‌ی یک مربع از شهر خیالی است. فرزندتان را تشویق کنید یک مقیاس فاصله نیز به نقشه اضافه کند.

بسیاری از بچه‌ها مهارت کار با نقشه را به‌وسیله‌ی بازی و ماجراهایی که در زندگی واقعی‌شان رخ می‌دهد، بهتر می‌آموزند. فرزندتان را تشـویق کنید برای یک سفر طولانی برنامه‌ریزی کند. هر وقت که از یک استان به‌استانی دیگر سفر می‌کنید یک اطـلس بـا خـود بـبرید. هـنگام ورود به‌استان جدید به‌تابلوی خوش‌آمدگویی توجه کنید و جشن بگیرید. اگر از مرکز استان یا از نزدیکی آن عبور می‌کنید، فرزندتان را آگاه کنید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی نقشه، نقشه‌کشی، سفر با نقشه، اطلس، و... برای بچه‌ها.

بخش ۱۱

منابع طبیعی

۴۴. رودهای جاری

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید اهمیت رودها را درک کند.
فرزندتان می‌تواند با آب آزمایش کند تا جریان رودها را شبیه‌سازی کند. او خواهد دید که جریان رودها عوارضی طبیعی در سطح زمین پدید می‌آورند.

وسایل مورد نیاز:

- یک جعبه یا یک ظرف فلزی پر از ماسه.

شروع

از فرزندتان بپرسید درباره‌ی رودها چه می‌داند. اگر در نزدیکی‌تان رودی وجود دارد به‌آنجا بروید و در ساحل رود قدم بزنید. جریان آب را تماشا کنید و از فرزندتان بخواهید جهت جریان را مشاهده کند. به‌او بگویید که رود نوعی عارضه‌ی طبیعی است و از او بپرسید: «به‌نظر تو مردمی که اطراف یک رود زندگی می‌کنند از آن چه استفاده‌هایی می‌کنند؟»

روش کار

- جعبه‌ی ماسه را آماده کنید و فرزندتان را تشویق کنید که در آن

رودخانه‌ای درست کند. بد نیست درباره‌ی سرچشمه‌ی آبِ رود نیز با او صحبت کنید.

- اگر فرزندتان جریان رود را دیده باشد، ممکن است درباره‌ی رسوباتی که در آب رود وجود دارد سؤال‌هایی داشته باشد.
- فرزندتان را کمک کنید در جعبه‌ی ماسه سیل ایجاد کند و اگر از وقوع سیل چیزهایی می‌دانید، خوانده‌اید یا شنیده‌اید، برای او تعریف کنید.
- از فرزندتان بپرسید که چرا رود نوعی عارضه‌ی طبیعی به حساب می‌آید. بپرسید: «رودی که تو درست کردی چگونه ماسه‌های کنار خود را شکل می‌دهد؟»

ادامه‌ی کار

- یک قاره را روی کره‌ی جغرافیایی یا در یک اطلس انتخاب کنید و همه‌ی رودهای آن‌را پیدا کنید. فرزندتان را کمک کنید شهرهایی را که رود از میان آنها می‌گذرد پیدا کند. مثلاً اصفهان و زاینده‌رود، اهواز و رود کارون، تیمباکتو و رود نیجر، لندن و رود تِمز، آمستردام و کانال‌های دریای شمال، پاریس و رود سِن، قاهره و رود نیل و مانائوس و رود آمازون. فرزندتان را تشویق کنید رودها را از سرچشمه‌شان دنبال کند و دریابد که کدام رودها از همه درازترند.

گسترش فعالیت

- فرزندتان را تشویق کنید کتابچه‌ای شامل انواع وسایل نقلیه که از رود استفاده می‌کنند، درست کند. اگر در نزدیکی‌تان رودی وجود دارد پیشنهاد کنید این وسایل را مشاهده کند و مشاهدات خود را

رسم کند. با هم از همه‌ی چیزهایی که کنار رود می‌بینید صورت‌برداری کنید.

- با کمک هم مقاله‌ای درباره‌ی پاک‌سازی رودها بخوانید و در صورت امکان در رودخانه قایق‌سواری کنید.
- با فرزندتان درباره‌ی کانال‌های آب صحبت کنید و بگویید که کانال‌ها راه‌هایی‌اند که برای متصل کردن گستره‌های آبی به هم، در خشکی کَنده می‌شوند. به برنامه‌های تلویزیونی مستند که کانال‌ها را نشان می‌دهد توجه کنید.
- عکس کشتی‌های بخار و کشتی‌های مخصوص رودها را پیدا کنید و به فرزندتان نشان دهید. قلعه‌های نظامی را که کنار رودها بنا شده‌اند، بررسی کنید. از فرزندتان بپرسید که اگر می‌خواست شهر جدیدی بنا کند، وجود یک رود در آن شهر چه فوایدی می‌توانست داشته باشد.

منابع

کتاب‌های مصور، اطلس، کتاب‌هایی درباره‌ی رودها و... برای بچه‌ها.

۴۵. تشکیل یک کوه

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید درک کند که کوه‌ها چگونه شکل می‌گیرند. شکل گرفتن کوه‌ها در طول زمان می‌تواند برای او موضوع جذّابی باشد و در طول زمان نیز سؤالات زیادی را در ذهن او پدید آورد.

وسایل مورد نیاز:

- گِل رُس یا خمیر بازی
- مکعب‌های چوبی
- اطلس

مدت زمان: ۶۰ــ۳۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان به‌کوهنوردی بروید و قله‌های تیز و قله‌هایی که در اثر فرسایش تیزی خود را از دست داده‌اند، به‌او نشان دهید. اگر نمی‌توانید کوه‌پیمایی کنید، عکس کوه‌های مختلف را به‌او نشان بدهید و از او بخواهید حدس بزند که چگونه تشکیل شده‌اند.

روش کار

- گِل رُس در اختیار فرزندتان قرار دهید و از او بخواهید آن‌را به‌شکل مستطیل‌هایی با ابعاد حدود ۲۰×۵ سانتی‌متر دربیاورد و مستطیل‌های گِل رُس را روی هم بگذارد.

◉ به‌او مکعب‌های چوبی بدهید تا به‌وسیله‌ی آنها از دو طرف بر تکه‌های گِل رُس و به سمت مرکز آنها فشار وارد کند.

◉ مشاهده کنید که گِل رُس چگونه چین می‌خورد. بگویید که فشار باعث ایجاد چین‌خوردگی می‌شود و توضیح بدهید که همین نوع فشار و حرکت باعث تشکیل کوه‌ها شده است.

ادامه‌ی کار

◉ نمودار تغییر عوارض طبیعی سراسر زمین را به‌فرزندتان نشان دهید و درباره‌ی فرضیه‌ی تکتونیک صفحه‌ای[1] اطلاعاتی در اختیارش بگذارید. روی اطلس جغرافیایی صفحه‌های اصلی مانند صفحه‌ی ساحلی اقیانوس آرام و صفحه‌ی قاره‌ای امریکا را که در نقطه‌ای در کالیفرنیا به‌هم ساییده می‌شوند و باعث وقوع زلزله می‌شوند، به‌او نشان دهید.

گسترش فعالیت

◉ با استفاده از اطلس جغرافیایی کوه‌های «قدیمی» شرق امریکا را به‌او نشان بدهید و آنها را با کوه‌های «جدید» غرب امریکا مقایسه کنید. توضیح بدهید که کوه‌های شرق بیشتر فرسایش یافته‌اند پس قدیمی‌ترند و کوه‌های غرب هنوز تیزی و ناهمواری خود را از دست نداده‌اند پس جدیدترند.

◉ ممکن است فرزندتان از آزمایش زیر نیز برای نشان دادن نحوه‌ی شکل گرفتن کوه‌ها لذت ببرد: سه لایه اسفنج را روی هم قرار دهید

---

۱. plate tectonics، حرکات افقی پوسته‌ی سخت خارجی زمین (انشقاق قاره‌ها بر این نظریه استوار است).

و آنها را از دو طرف فشار دهید تا چین بخورند و "کوه" تشکیل دهند.

منابع

اطلس‌های مصور، کتاب‌هایی درباره‌ی فرسایش و تشکیل کوه‌ها و... برای بچه‌ها.

۴۶. مطالعه‌ی آتشفشان‌ها

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید آتشفشان‌ها و فعالیت آنها را درک کند.

وسایل مورد نیاز:

- یک شیشه‌ی کوچکِ خالی و تمیز مانند شیشه‌ی جوهر یا عطر
- یک تکه مقوا
- سوزن ته‌گرد
- لیوان کوچک
- رنگ خوراکی
- آب
- کاغذ
- مداد، مدادشمعی یا ماژیک
- نقشه یا کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

با فرزندتان درباره‌ی تغییرات زمین در طول زمان صحبت کنید و هر اطلاعاتی که در این‌باره دارید به یکدیگر بگویید. شکل مقطع کره‌ی زمین را برای او رسم کنید و لایه‌های مختلف زمین را مشخص کنید: پوسته یا لایه‌ی نازک سطح زمین، جبّه یا لایه‌ی

سنگ مذاب که زیر پوسته قرار دارد، هسته‌ی خارجی یا لایه‌ی فلز مذاب و هسته‌ی داخلی که از آهن جامد تشکیل شده است. هر چه درباره‌ی آتشفشان یا موادی که از سطح زمین فوران می‌کند می‌دانید، با او در میان بگذارید. بگویید که آتشفشان محلی در سطح زمین است که گاز و سنگ مذابِ داغ از آن خارج می‌شود و زمین را می‌پوشاند.

روش کار

فرزندتان را دعوت کنید برای ساختن یک آتشفشان به شما بپیوندد.

۱. به‌وسیله‌ی سوزن ته‌گرد در مرکز مقوا یک سوراخ کوچک ایجاد کنید.

۲. لیوان را تا نیمه از آب سرد پر کنید.

۳. در شیشه‌ی کوچک چهار یا پنج قطره رنگ خوراکی بریزید سپس شیشه را از آبِ گرمِ شیر پر کنید.

۴. مقوا را روی لیوان قرار دهید و آن‌را با دست خود نگه دارید و لیوان را وارونه کنید. لیوان و مقوا را روی در شیشه قرار دهید. (اگر مقوا را محکم زیر لیوان نگه دارید، آب لیوان نمی‌ریزد، اگر ریخت، لیوان را دوباره تا نیمه پر کنید و کار را از اول شروع کنید!)

۵. در حالی که مقوا را نگه داشته‌اید، روی لیوان کمی فشار وارد کنید. مشاهده خواهید کرد که ابری از رنگ از سوراخ وسط مقوا بالا می‌آید و وارد آب داخل لیوان می‌شود. آب گرم که سبک‌تر است از داخل شیشه بالا می‌آید.

ادامه‌ی کار

- به فرزندتان پیشنهاد کنید گزارش آزمایش را بنویسد و با رسم شکل و نام‌گذاری قسمت‌های مختلف آن، اتفاقی را که افتاده است،

توصیف کند. او می‌تواند این "گزارش آزمایشگاهی" را به دوستان و اعضای خانواده نشان دهد.

گسترش فعالیت

- نقشه‌ی جهان یا کره‌ی جغرافیایی را به فرزندتان نشان بدهید و محل آتشفشان‌های سراسر زمین را پیدا کنید. به آتشفشان استرومبولی که نزدیک ساحل ایتالیا قرار دارد و هر ۲۰ دقیقه یک بار فوران می‌کند، به کوه اِتنا (که مخروط‌های دوقلو دارد)، کوه وِزو در ایتالیا، کوه سَن هلن در واشنگتن، پاریکوتین در مکزیک و مناطق آتشفشانی دیگر مانند مائونالوآ در هاوایی و "حلقه‌ی آتش" در اقیانوس آرام و کوه دماوند و سبلان در ایران، اشاره کنید.
- به فرزندتان کمک کنید یک واژه‌نامه از واژه‌های آتشفشانی تهیه کند و واژه‌هایی مانند مخروط، آتشفشان غیرفعال، دهانه، گدازه، سنگ خارا، دودکش، لرزه‌سنج، خاکستر آتشفشانی و واژگان دیگر را در آن جای دهد. با همدیگر به کتابخانه بروید و تعریف آنها را پیدا کنید تا فرزندتان بتواند هنگام گفت‌وگو درباره‌ی آتشفشان از این واژه‌ها استفاده کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی آتشفشان برای بچه‌ها.

۴۷. تشکیل یک بیابان

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید سرزمین بیابانی را درک کند. فرزندتان عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زمین بیابانی را تجربه می‌کند و درک می‌کند که زمین چگونه به‌بیابان تبدیل می‌شود و بیابان‌ها در چه جاهایی یافت می‌شوند.

وسایل مورد نیاز:

- ماسه
- کاکتوس و سنگ‌های ریز و درشت، یا خار
- لامپ
- کاغذ
- مداد، مدادشمعی یا ماژیک
- نقشه یا کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۶۰ دقیقه

شروع

هر آنچه درباره‌ی بیابان‌ها می‌دانید با هم در میان بگذارید. اگر در نزدیکی شما محیطی بیابانی وجود دارد از آن بازدید کنید و آن‌را تجربه کنید. درباره‌ی خصوصیات بیابان، مثلاً خشکی و نبودن آب در آن با هم صحبت کنید.

روش کار

۱. یک جعبه یا سینی را از ماسه و سنگ‌های ریز و درشت پر کنید و فرزندتان را تشویق کنید آن‌را به صورت ماکت یک بیابان دربیاورد.
۲. نور یک لامپ را روی سنگ‌ها بتابانید و اجازه بدهید فرزندتان تصور کند که این لامپ خورشیدی است که نور خود را در طول روز روی بیابان می‌تاباند.
۳. لامپ را خاموش کنید و ببینید که سنگ‌ها چقدر سریع خنک می‌شوند. در صورت امکان سنگ‌ها را بعد از غروب آفتاب بیرون از خانه بگذارید و ببینید که چقدر سریع سرمای محیط را می‌گیرند.
۴. گیاهان بیابانی مانند کاکتوس یا خار پیدا کنید و به ماکت خود اضافه کنید.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را کمک کنید درباره‌ی بیابان‌های بزرگ دنیا تحقیق کند. به او کمک کنید درباره‌ی صحرای آفریقا، صحرای بزرگ ویکتوریا در استرالیا و کویر لوت در ایران نیز اطلاعاتی به دست آورد.

گسترش فعالیت

- بیابان‌های دنیا را با استفاده از نقشه یا کره‌ی جغرافیایی پیدا کنید.
- ممکن است فرزندتان به جانورانی که در بیابان‌ها زندگی می‌کنند علاقه‌مند شود. او را تشویق کنید دفترچه‌ای درست کند و شکل این جانوران را در آن رسم کند و توضیح بدهد که هر کدام چگونه آب را ذخیره می‌کند.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی بیابان و جانوران و گیاهان بیابانی برای بچه‌ها.

۴۸. یخ در کره‌ی زمین

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید با خصوصیات یخ آشنا شود و بفهمد که یخ مناطق قطبی و مناطق تندرا در کره‌ی زمین را می‌پوشاند. فرزندتان با یخ آزمایش خواهد کرد و خواهد دید که مناطق پوشیده از یخ در چه جاهایی از کره‌ی زمین قرار دارد. سؤالاتی که درباره‌ی یخ می‌پرسد به شما کمک می‌کند تا تشابه‌ها و تفاوت‌های مناطق بیابانی و مناطق پوشیده از یخ را بیان کنید.

وسایل مورد نیاز:

- تکه‌های یخ
- کاغذ آلومینیوم
- کاغذ
- پارچه
- نقشه یا کره‌ی جغرافیایی

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

در یک روز خیلی سرد به پیاده‌روی بروید. روی یخ‌ها سُر بخورید و ببینید که چه احساسی به شما دست می‌دهد. هر چه درباره‌ی یخ و برف می‌دانید برای هم تعریف کنید.

روش کار

یک تکه یخ را از یخ‌دان دربیاورید و از فرزندتان بپرسید: «به نظر تو چه مدت طول می‌کشد تا این تکه یخ آب شود؟ چگونه می‌توانیم زمان آب شدن آن‌را اندازه بگیریم؟»

- ابتدا لیوانی را پر از تکه‌های یخ کنید.
- فرزندتان را تشویق کنید هر یک از آن تکه‌های یخ را در جایی از منزل قرار دهد.
- برای آزمایش یک تکه یخ را نزدیک بخاری، شوفاژ یا فن‌کوئل بگذارید.
- فرزندتان را تشویق کنید زمان لازم برای ذوب شدن هر تکه یخ را ثبت کند.

ادامه‌ی کار

- ممکن است فرزندتان علاقه‌مند باشد که آزمایش کند و ببیند که مواد مختلف چقدر می‌توانند در برابر حرارت عایق باشند و چقدر می‌توانند به حفظ حالت جامد یخ کمک کنند. از او بپرسید: «اگر یخ را در کاغذ آلومینیوم بپیچیم چه اتفاقی می‌افتد؟ اگر در کاغذ یا در پارچه بپیچیم چه؟»

گسترش فعالیت

منطقه‌ی قطب شمال و جنوب را روی نقشه یا کره‌ی جغرافیایی به فرزندتان نشان دهید. به او توضیح بدهید که این مناطق از یخ پوشیده شده‌اند. درجه‌ی حرارت هوا فقط چند ماه از سال از صفر بالاتر می‌آید. منطقه‌ی تُندرا در جنوبِ قطب شمال قرار دارد. در

این منطقه لایه‌های زیرین خاک یخ بسته است و تنها خزه و گل‌سنگ در آنجا می‌روید. به تُندرا گاهی بیابان سرد نیز می‌گویند. از فرزندتان بخواهید آن‌را تصور کند.

• عکس سرزمین‌های قطبی پوشیده از یخ و کوه‌های یخی را در روزنامه‌ها یا مجله‌ها پیدا کنید و آنها را به فرزندتان نشان دهید.

• درباره‌ی کسانی که برای بررسی و مطالعه‌ی مناطق قطبی به قطب شمال و جنوب سفر می‌کنند صحبت کنید و بگویید که چه تجهیزاتی لازم دارند.

منابع

اطلس، کتاب‌هایی درباره‌ی محیط زیست و قطب‌ها و... برای بچه‌ها.

۴۹. مطالعه‌ی اقیانوس‌ها

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزندتان کمک می‌کنید درباره‌ی نزدیک‌ترین اقیانوس به محل زندگی‌تان مطالعه کند و نسبت به اقیانوس‌ها آشنایی پیدا کند. فرزندتان متوجه خواهد شد که بیشتر سطح زمین از اقیانوس‌ها پوشیده شده است و اقیانوس منبعی است که باید از آن حفاظت کرد.

وسایل مورد نیاز:

- کره‌ی جغرافیایی یا نقشه‌ی جهان

مدت زمان: ۳۰ دقیقه

شروع

به ساحل اقیانوس (یا دریا) بروید و قدم بزنید. فرزندتان را تشویق کنید به تفاوت‌های آب اقیانوس (یا دریا) با آب شیرین توجه کند. در امواج آب شنا کنید و به جزر و مد آب دقت کنید.

روش کار

- با هم به کره‌ی جغرافیایی با دقت نگاه کنید و از فرزندتان بخواهید آنچه را که می‌بینند توضیح دهد.
- او را کمک کنید تا ببیند که آب‌های سطح زمین بیشتر از خشکی‌های آن است.

• از فرزندتان بخواهید اقیانوس‌ها را روی نقشه یا کره پیدا کند. او را تشویق کنید نام اقیانوس‌های آرام، اطلس و هند را بیاموزد و ببیند، آب‌های این اقیانوس‌ها چگونه درهم می‌آمیزد.

• دریاهایی را که به‌اقیانوس‌ها وصل می‌شود ببینید. دریای سیاه، دریای مدیترانه، دریای سرخ، دریای خزر، دریای عمان، دریای چین جنوبی، دریای فیلیپین، دریای اختسک، دریای برینگ، دریای بیوفورت. به‌خلیج‌ها و گستره‌های آبی دیگری نیز که در سراسر زمین دیده می‌شود دقت کنید. از آنچه با هم می‌بینید فهرستی تهیه کنید.

• با هم درباره‌ی آبشارها صحبت کنید، به فرزندتان بگویید که بلندترین آبشار جهان آبشار آنجل در کشور ونزوئلا است که ۹۷۹ متر ارتفاع دارد. مسیر رودخانه‌هایی را که به‌اقیانوس‌ها می‌ریزد دنبال کنید.

ادامه‌ی کار

• فرزندتان را تشویق کنید درباره‌ی اقیانوس‌ها دفترچه‌ای درست کند و آنچه را که درباره‌ی اقیانوس‌ها آموخته است، در آن بنویسد و نیز به‌تشابه‌ها و تفاوت‌های اقیانوس‌ها با آب‌های دیگر سطح زمین در آن اشاره کند.

گسترش فعالیت

• سینک ظرفشویی را از آب پر کنید و فرزندتان را تشویق کنید که درباره‌ی مفهوم شناور شدن اجسام روی آب آزمایش کند. از او بخواهید ببیند که چه اجسامی شناور می‌مانند و چه اجسامی در آب

فرومی‌روند. پیشنهاد کنید با کلیپس کاغذ، میخ، سنگ و لیوان‌های یک‌بار مصرف آزمایش کند. از اشیایی که شناور می‌مانند و آنهایی که در آب فرومی‌روند صورت‌برداری کنید.

- به فرزندتان خمیر بازی و کاغذ آلومینیوم بدهید و او را تشویق کنید شکلی درست کند که روی آب شناور بماند. درک این نکته که تنها اَشکال خاصی روی آب شناور می‌مانند، قدمی اساسی در درک دینامیزم کشتی‌سازی است.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی دریا و اقیانوس و... برای بچه‌ها.

۵۰. محافظت از جنگل‌های بارانی

هدف اصلی: با انجام این فعالیت به فرزند خود کمک می‌کنید به یکی از اقلیم‌های جهان علاقه‌مند شود. شاید فرزندتان درباره‌ی مشکل قطع بی‌رویه‌ی درختان در جنگل‌های بارانی چیزهایی شنیده باشد. این اقلیم گرم و مرطوب برای او جالب خواهد بود و شاید علاقه‌مند شود که برای حفظ آنها راهی پیدا کند.

وسایل مورد نیاز:

- کره‌ی جغرافیایی یا نقشه‌ی جهان

مدت زمان: ۲۰ دقیقه

شروع

از فرزندتان بپرسید که درباره‌ی جنگل‌های بارانی چه می‌داند. به گلخانه سری بزنید و ببینید که آب و هوای داخل آن گرم و مرطوب است. آب و هوای گلخانه را با آب و هوای جنگل مقایسه کنید.

روش کار

- با همدیگر به کره‌ی جغرافیایی نگاه کنید. حوزه‌ی رود آمازون را در برزیل پیدا کنید.
- به فرزندتان بگویید که برای ساختن اثاثیه از چوب جنگل‌های بارانی نیز استفاده می‌شود. هنگامی که به فروشگاه‌های اثاثیه

می‌روید، وسایلی را که از چوب ساج ساخته شده است مشخص کنید.

ادامه‌ی کار

- فرزندتان را تشویق کنید مقاله‌هایی که در روزنامه‌ها و مجله‌ها درباره‌ی جنگل‌های بارانی استرالیا، آفریقا، و امریکای جنوبی است پیدا و جدا کند.
- فرزندتان را تشویق کنید درباره‌ی حیوانات و پرندگان جنگل‌های بارانی کتابچه‌ای درست کند.
- به حیوانات یا پرنده‌ی مورد علاقه‌ی او توجه کنید و به او کمک کنید درباره‌ی آن اطلاعات بیشتری به دست آورد.

گسترش فعالیت

- در صورت امکان به جنگل‌های بارانی شمال ایران بروید.

منابع

کتاب‌هایی درباره‌ی جنگل‌ها برای بچه‌ها.

معرفی کتاب‌های مرتبط و مفید

کتاب‌های زیر برای کودکان با سن پایین‌تر می‌تواند توسط والدین خوانده و یا تعریف شود و کودکان بزرگ‌تر (سال‌های آخر دبستان و اوایل راهنمایی) نیز می‌توانند خودشان آنها را بخوانند:

۱. قاره‌ها و اقیانوس‌ها، نشر ایتا.
۲. سطح زمین چگونه است، نشر ایتا.
۳. چگونه از نقشه استفاده کنیم، نشر ایتا.
۴. سفرهای علمی ۵: قله‌ای که منفجر می‌شود، مترجم: زهره فریور، نشر افق.
۵. زمین، سیاره‌ی نازنین، سیاوش شایان، انتشارات مدرسه.
۶. کره، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۷. نشانه‌ها، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۸. صحراها، مترجم: رضا شیرازی، انتشارات پیام آزادی.
۹. رودخانه‌ها، مترجم: رضا شیرازی، انتشارات پیام آزادی.
۱۰. مقیاس و فاصله‌ها، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۱۱. جهت، مترجم: علیرضا توکلی صابری، نشر باران.
۱۲. از گندمزار تا نانوایی، منصور جام‌شیر، نشر نگارینه.
۱۳. ایمنی بچه‌ها و اتومبیل، رحمان آبش‌زاده، نشر تابان.
۱۴. نخستین اطلس کودکان، مترجم: دادور، نشر جهان‌آرا.
۱۵. قطب‌نمای من، حجت‌الله همتی و پرویز امینی، نشر افق.
۱۶. تاریخ نوآموز، مسعود جوادیان، نشر محراب قلم.
۱۷. تاریخ، مهدی فرهانی منفرد، نشر افق.
۱۸. میراث فرهنگی، مسعود جوادیان، نشر محراب قلم.